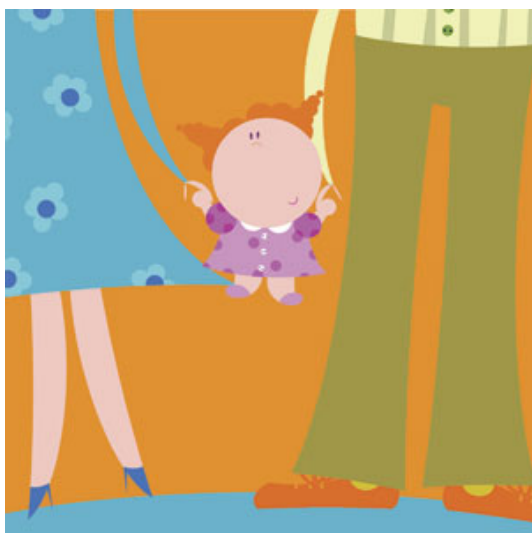

**REPUBLIKA HRVATSKA
PRAVOBRANITELJ ZA DJECU**

**SAŽETAK
IZVJEŠĆA O RADU
PRAVOBRANITELJA ZA DJECU
ZA 2007. GODINU**

Zagreb, ožujak 2008. godine

pravobraniteljica za djecu

www.dijete.hr

SADRŽAJ

1	UVOD	5
2	PRAĆENJE POJEDINAČNIH POVREDA PRAVA DJECE	5
2.1	OSOBNJA PRAVA	5
2.1.1	<i>PRAVO NA ŽIVOT UZ RODITELJE I RODITELJSKU SKRB</i>	5
2.1.2	<i>PRAVO NA ZAŠTITU OD NASILJA</i>	6
2.1.2.1	Nasilje u obitelji	6
2.1.2.2	Nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama	7
2.1.2.3	Nasilje u institucijama	8
2.1.2.4	Ostalo nasilje	8
2.2	PRAVA DJECE KAO ČLANOVA DRUŠTVENE ZAJEDNICE	8
2.3	OBRAZOVNA PRAVA	9
2.4	ZDRAVSTVENA PRAVA	9
2.5	SOCIJALNA I EKONOMSKA PRAVA	10
2.6	KULTURNJA PRAVA	11
2.7	PRAVOSUDNO ZAŠTITNA PRAVA	11
2.8	OSTALA PRAVA	12
3	PRIJEDLOZI ZA PODUZIMANJE MJERA ZA IZGRADNJU CJELOVITOG SUSTAVA ZAŠTITE I PROMICANJA PRAVA I INTERESA DJECE	12
3.1	PRAVA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	12
3.2	PRAVA DJECE PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA	13
3.3	PRAVA DJECE S POREMEĆAJIMA U PONAŠANJU	13
3.4	ZAŠTITA DJECE KOJA SE BAVE SPORTOM	13
3.5	PRAVA DJECE ČIJI SU RODITELJI U ZATVORU	14
3.6	ZAŠTITA DJECE KOJA SU GOSPODARSKI ISKORIŠTAVANA	15
3.7	ZAŠTITA I PROMICANJE PRAVA DJECE I MEDIJI	15
3.8	DJECA I INDUSTRIJA OGLAŠAVANJA	16
3.9	EKOLOŠKA ZAŠTITA DJECE	16
3.10	PRAVILNA PREHRANA	17
3.11	ZDRAVSTVENI ODGOJ I OBRAZOVANJE	17
3.12	PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE	17
3.13	ZAŠTITA DJECE OD PORNOGRAFIJE	18
3.14	ZAŠTITA DJECE U PROMETU	18
3.15	ZAŠTITA DJECE OD TJELESNOG KAŽNJAVANJA	18
3.16	STRUČNA RASPRAVA "BAZA PODATAKA O POČINITELJIMA SPOLNIH DELIKATA NA ŠTETU DJECE	19
3.17	PRAVO NA POSVOJENJE	19
3.18	MANIPULACIJA DJECOM U POLITIČKE SVRHE	20
4	SUDJELOVANJE U JAVNIM AKTIVNOSTIMA USMJERENIM PREMA POBOLJŠANJU POLOŽAJA DJECE	20
4.1	NACIONALNI PLAN AKTIVNOSTI ZA PRAVA I INTERESE DJECE OD 2006. DO 2012. GODINE	20
4.2	NACIONALNI PROGRAM ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA	20
4.3	ZAŠTITA DJECE KOJA PROSE	20
4.4	UNICEF-OV PROGRAM "RANI RAZVOJ I POTICAJNO RODITELJSTVO"	21
4.5	OBILJEŽAVANJE 19. STUDENOGA - SVJETSKOG DANA PREVENCIJE ZLOSTAVLJANJA DJECE	21
5	PREPORUKE ZA PODUZIMANJE MJERA ZA SPRJEČAVANJE ŠTETNIH DJELOVANJA KOJA UGROŽAVAJU PRAVA I INTERESE DJECE	21
5.1	PREPORUKA O ZAŠTITI DJECE U SISKU ZBOG INDUSTRIJSKOG ONEČIŠĆENJA	21
5.2	PREPORUKA U VEZI SA SLIKOVNICOM "SPALIONICA - SMEĆA ČISTIONICA"	21
5.3	PREPORUKA O SPONZORSKIM UGOVORIMA	21
5.4	PORUKA POLITIČARIMA U POVODU IZBORNE KAMPANJE: DJECA NEMAJU PRAVO GLASA, ALI IMAJU SVOJA PRAVA	21
5.5	POZIV – SPRIJEČIMO UTAPANJE DJECE	22
5.6	PREPORUKA U CILJU SMANJENJA SMRTNOSTI NOVOROĐENČADI	22

5.7	PREPORUKA ZA ZAŠTITU DJECE U ŽELJEZNIČKOM PROMETU.....	22
5.8	PREPORUKA VIJEĆU ZA NACIONALNI KURIKULUM ZA PREDŠKOLSKI, OSNOVNOŠKOLSKI I SREDNJOŠKOLSKI SUSTAV ODGOJA I OBRAZOVANJA	22
5.9	PREPORUKA O UVOĐENJU BESPLATNOG SREDNJOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA	22
5.10	PREPORUKA O ŠKOLSKIM UDŽBENICIMA	22
5.11	PREPORUKA O NEPRIHVATLJIVOSTI IZLETA ŠKOLA I VRTIĆA U TRGOVAČKE CENTRE 23	
5.12	ZAŠTIĆENOST DJECE U MANIFESTACIJI „MARATON BEBA“	23
5.13	PREPORUKA O ZAŠTITI DJECE OD ZLOUPORABE ALKOHOLA, SUKLADNO ZAKONU O UGOSTITELJSTVU I ZAKONU O TRGOVINI	23
5.14	PREPORUKA O OGLAŠAVANJU U ŠKOLAMA	23
5.15	PREPORUKA POVODOM OBJAVLJIVANJA OGLASA PORNOGRAFSKOG SADRŽAJA	23
5.16	PREPORUKA O SPECIJALIZACIJI ZA ODVJETNIKE KOJI ZASTUPAJU DJECU	23
5.17	PREPORUKA O SIGURNOSTI DJECE U ŠKOLSKIM AUTOBUSIMA I OSOBNIM AUTOMOBILIMA	24
5.18	PREPORUKA O UVOĐENJU KOLEGIJA O NASILJU NAD DJECOM I MEĐU DJECOM NA FAKULTETE	24
5.19	PREPORUKA ZA OSNIVANJE POLIKLINIKE ZA ZAŠTITU DJECE U DALMATINSKOJ REGIJI	24
5.20	PREPORUKA O USPOSTAVLJANJU BAZE PODATAKA O POČINITELJIMA SPOLNIH DELIKATA NA ŠTETU DJECE	24
6	SUDJELOVANJA U POSTUPKU IZRADE PROPISA.....	24
6.1	ZAKON O PRAVNOJ POMOĆI	24
6.2	ZAKON O ORUŽJU	25
6.3	ZAKON O IZVRŠENJU SANKCIJA IZREČENIH MALOLJETNICIMA ZA KAZNENA DJELA I PREKRŠAJE.....	25
6.4	ZAKON O STRANCIMA.....	25
6.5	ZAKON O ZAŠTITI POTROŠAČA.....	25
6.6	ZAKON O AUDIOVIZUALNIM DJELATNOSTIMA	25
6.7	ZAKON O PRAVOBRANITELJU ZA OSOBE S INVALIDITETOM	25
6.8	ZAKON O DOPLATKU NA SLJEPOĆU	26
6.9	ZAKON O ELEKTRONIČKIM MEDIJIMA	26
6.10	OBITELJSKI ZAKON.....	26
6.11	ZAKON O AZILU	26
6.12	ZAKON O SOCIJALNOJ SKRBI	26
6.13	ZAKON O UDOMITELJSTVU	27
6.14	NACIONALNA STRATEGIJA ZAŠTITE OD NASILJA U OBITELJI OD 2008. DO 2010. GODINE	27
7	OBILAZAK DJECE KOJA BORAVE ILI SU PRIVREMENO, ODNOSNO TRAJNO SMJEŠTENA KOD FIZIČKIH I PRAVNIH OSOBA I DRUGIH PRAVNIH SUBJEKATA NA TEMELJU POSEBNIH PROPISA I OBILAZAK DRUGIH INSTITUCIJA U KOJIMA SE NALAZE DJECA	27
8	OSTALE AKTIVNOSTI VEZANE UZ ZAŠTITU I PROMICANJE PRAVA I DOBROBITI DJECE.....	28
8.1	IZLAGANJA I SUDJELOVANJA	28
8.2	MEĐUINSTITUCIONALNA I DRUGA SURADNJA	28
8.3	SURADNJA S NEVLADINIM I DRUGIM ORGANIZACIJAMA	28
8.4	IZDAVAŠTVO I PROMIDŽBENA DJELATNOST	28
9	SUSRETI, SURADNJA I DRUŽENJA S DJECOM.....	29
10	MEĐUNARODNA SURADNJA	29
11	RAD REGIONALNIH UREDA	29
12	USTROJ I FINACIJSKO POSLOVANJE UREDA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU.....	29
12.1	USTROJ.....	29
12.2	FINACIJSKO POSLOVANJE.....	30
13	ZAKLJUČAK.....	30

1 UVOD

Godišnje izvješće pravobraniteljice za djecu prikaz je rada Ureda i podataka o stupnju poštovanja odnosno ugroženosti dječjih prava. Tijekom 2007. godine, temeljem potrebe proširenja rada na regionalnu razinu i preporuke Odbora za prava djeteta Ujedinjenih naroda, otvorili smo urede u Splitu, Osijeku i Rijeci te na taj način omogućili pristupačnost Ureda strankama, ali i lakše i učinkovitije operativno djelovanje savjetnika izdvojenih ureda na tim područjima.

U 2007. godini, Ured je postupao u 1737 novih predmeta, od kojih su 847 bile pojedinačne prijave povreda prava djece, a 890 opće inicijative. Uz 847 novih pojedinačnih povreda, postupali smo i u 347 pojedinačnih predmeta prenesenih od ranije tako da se postupalo u 1194 pojedinačna predmeta. Broj pojedinačnih prijava se u odnosu na 2006. povećao za oko 63 %, čemu je zasigurno pridonijela i prisutnost u regijama te veća vidljivost rada Ureda općenito.

Ured je, od svog početka rada 2003. godine, zaprimio i postupao u 2199 pojedinačnih predmeta, od kojih su 1495 arhivirani do 31. 12. 2007. godine.

2 PRAĆENJE POJEDINAČNIH POVREDA PRAVA DJECE

Od 847 pojedinačnih novozaprimljenih prijava ponovno se najveći dio, 557 prijava (65 %), odnosio na povrede osobnih prava djece.

2.1 OSOBNA PRAVA

Iz prethodnih izvještajnih razdoblja prenijeta su ukupno 243 predmeta tako da je postupano u 800 prijava, koje su se odnosile na povrede osobnih prava djeteta. Važno je istaknuti da se unutar ove skupine prava, ponovno posebno ističu dvije grupe i to pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb s 236 prijava (28 %) i pravo na zaštitu od nasilja s 235 prijava (28%). Pod nazivom „ostalo“ je 26 prijava (3%), koje zbog različite strukture, ali i nenadležnosti Ureda pravobraniteljice za djecu, nismo mogli svrstati u naprijed navedene skupine.

Od 86 preostalih prijava povreda osobnih prava, najviše su zastupljene povreda prava na djetetovu privatnost (39) i prava na saznanje vlastitog podrijetla (11).

Obračanja stranaka u predmetnim slučajevima ukazuju, s jedne strane, na nedovoljnu informiranost javnosti o nadležnosti pojedinih tijela kojima bi se trebali obraćati, a s druge strane na određeni stupanj nepovjerenja prema institucijama koje bi u takvim slučajevima trebale pomoći građanima. U svim tim slučajevima Ured je uz savjetodavnu pomoć tražio i žurnu intervenciju nadležnog centra za socijalnu skrb, kako bi se djeca zaštitila te da bi im se pružila odgovarajuća pomoć.

2.1.1 PRAVO NA ŽIVOT UZ RODITELJE I RODITELJSKU SKRB

Ured je, u području ostvarivanja prava na život uz roditelje i roditeljsku skrb, postupao u 335 slučajeva. Od navedenog broja, u 236 slučajeva radilo se o predmetima zaprimljenim tijekom 2007. godine koji su se odnosili na zaštitu prava i dobrobiti 354 djece. Iz prethodnih izvještajnih razdoblja, u 2007. godinu preneseno je 99 prijava.

Izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona, donošenje odluke vezano uz roditeljsku skrb u isključivoj je nadležnosti sudova, na čiji rad Ured ne može utjecati, međutim, stranke nam se i dalje obraćaju s pritužbama. Prigovori se najčešće odnose na dugotrajnost postupaka i nedonošenje privremenih mjera. I u ovom izvještajnom razdoblju najčešće su prigovori vezani uz nedovoljnu angažiranost centara oko utvrđivanja najboljeg interesa djece, odnosno na neaktivno sudjelovanje u sudskom postupku te odbijanje pružanja stručne pomoći u

intervencijama oko realizacije susreta i druženja djece s drugim roditeljem. Prema prijavama, centri za socijalnu skrb, tumačeći kako je zbog isključive nadležnosti sudova u donošenju odluka rješavanje spornih situacija izvan njihove nadležnosti, upućuju roditelje na sudove, ne pokušavajući metodama stručnog savjetodavnog rada i mjerama obiteljsko-pravne zaštite, koje su im ostavljene u nadležnosti, pomoći u razrješenju nastale situacije. Ured je centrima za socijalnu skrb davao preporuke za postupanja, poštujući pri tome načelo samostalnosti u rješavanju, propisano Zakonom o općem upravnom postupku. Navedene su preporuke u velikom broju slučajeva bile prihvaćene, no nije zanemariv broj preporuka koje su bile ignorirane.

Temeljem prikupljenih podataka i dosadašnjih iskustava, naglašavamo potrebu osiguranja dovoljnog broja stručnih djelatnika u centrima za socijalnu skrb, njihove kontinuirane edukacije, uvođenja obavezne supervizije, osiguranja stručne podrške i praćenja vanjskih suradnika - voditelja nadzora, razvijanje mreže stručnjaka motiviranih i educiranih za ovaj oblik rada, uz povećanje naknade za njihov angažman. Iznimno je važna bolja povezanost i suradnja svih institucija uključenih u zaštitu djece.

Stranke se pritužuju i na neefikasnost u realizaciji pravomoćnih sudskih odluka. Kao što smo i prethodnih godina isticali, problem ostvarivanja **prava na uzdržavanje** u situacijama razdvojenog života roditelja i dalje je prisutan u velikoj mjeri. Problemi s kojima se susreću roditelji su isti: nedobivanje upute i savjeta u centrima za socijalnu skrb, duljina trajanja sudskog postupka, neefikasnost ovrhe, neosjetljivost sudaca, neujednačenost sudske prakse vezano uz određivanja iznosa uzdržavanja kao i nedovoljna angažiranost centara za socijalnu skrb. Pomoć koju im je ovaj Ured u suradnji s Hrvatskom odvjetničkom komorom osigurao 2006. godine u obliku pružanja besplatne pravne pomoći pri zastupanju u postupcima uzdržavanja, i to neovisno o prihodima obitelji, doživljavaju kao značajan korak naprijed. Prijedlog Vladi RH, kojega je Ured uputio u 2006. godini, da se u planiranoj izmjeni Obiteljskog zakona propišu posebni postupci ovrhe radi uzdržavanja s apsolutnim prioritetom naplate u odnosu na druge obveze obveznika uzdržavanja uvažen je te se nadamo da će ovakvo zakonsko uređenje pridonijeti lakšem ostvarivanju ovog prava u praksi.

Vezano uz **prava djece smještene u udomiteljsku obitelj** uočeno je kako se, unatoč okolnosti da bi takav smještaj trebao biti privremenog karaktera te da bi socijalna služba trebala stručnim radom osigurati djetetov povratak u primarnu obitelj ili djetetu pružiti trajne oblike zbrinjavanja, na tom se području premalo ili gotovo uopće ne radi te dijete u pravilu ostaje u udomiteljskoj obitelji do kraja školovanja ili osamostaljivanja. Također pojedini centri za socijalnu skrb ne poštuju obvezu praćenja zaštite prava djece u udomiteljskim obiteljima. Potrebna je afirmacija specijaliziranog udomiteljstva za djecu s teškoćama u razvoju, budući da specifične potrebe ove djece zahtijevaju posebno educirane, stručne i motivirane udomitelje.

2.1.2 PRAVO NA ZAŠTITU OD NASILJA

Tijekom 2007. godine, Ured je zaprimio ukupno 235 prijava koje su se odnosile na nasilje nad djecom. Kako je iz prethodnih izvještajnih razdoblja preneseno ukupno 127 prijava, tako je u ovom izvještajnom razdoblju aktivno postupano u 362 slučaja. Od ukupno zaprimljenih prijava koje su se odnosile na nasilje nad djecom, 127 odnosilo se na nasilje u obitelji, 53 na nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama te 12 na nasilje u domovima. Nasilju je bilo izloženo 856 djece, a najveći broj prijava odnosio se na fizičko i psihičko nasilje nad djecom.

2.1.2.1 Nasilje u obitelji

Na nasilje u obitelji i zanemarivanje djece odnosilo se 127 prijava, kojima je bilo obuhvaćeno ukupno 220 djece. Iz prethodnih izvještajnih razdoblja u 2007. godinu preneseno je 58

prijava, tako da je tijekom 2007. godine postupano u ukupno 185 predmeta. Vezano uz ovu problematiku osobito je važan psihosocijalni tretman počinitelja obiteljskog nasilja, ali on se, prema saznanjima Ureda, tijekom prošle godine provodio u samo tri ustanove, što ni u kom slučaju ne zadovoljava potrebe. Prema navodima stručnjaka koji se bave ovim područjem, uz teškoće u financiranju i nepostojanje mreže ustanova za provođenje psihosocijalnog tretmana, velik je problem dugotrajno čekanje na izvršenje izrečene mjere tretmana. Napominjemo da je trošak provedbe tretmana tri do četiri puta manji od troška upućivanja počinitelja na izdržavanje zatvorske kazne, a njegova je učinkovitost u suzbijanju budućih nasilnih ponašanja između 60 i 80% u odnosu na ukupan broj počinitelja koji završe tretman.

Vezano uz raširenost pojave nasilja u obitelji, posebno nas zabrinjava to što se, premda je u Hrvatskoj na snazi zabrana tjelesnog kažnjavanja djece, ono i dalje opravdava, čak i među stručnjacima, kao odgojna metoda. Kako je tjelesno kažnjavanje jedan od najčešćih oblika kršenja prava djece u obitelji, detaljnije ćemo ga obraditi u posebnom poglavlju izvješća.

2.1.2.2 Nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama

Na nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama odnosile su 53 prijave kojima je bilo obuhvaćeno 363 djece, većinom u osnovnim školama (88,6%). U odnosu na 2006. godinu broj prijava veći je za 26,1%. Od ukupnog broja slučajeva, 33 prijave odnosile su se na nasilje među vršnjacima, 16 na nasilno ponašanje odraslih (učitelja, nastavnika, profesora i ostalih djelatnika) prema djeci, a u dva su slučaja djeca bila nasilna prema odraslima. Nažalost, roditelji još nisu dovoljno informirani o načinu zaštite djece u slučaju nasilja, o obveznom postupanju predstavnika škola, niti o mogućnostima postupanja centara za socijalnu skrb i policije te raspoloživim oblicima pomoći za sve sudionike nasilja. Sve više škola se pridržava Protokola o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima, ali se, nažalost, u nekim slučajevima probleme pokušava zataškati ili se Protokolu pristupa formalno i parcijalno. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa trebalo bi škole uputiti da na početku školske godine, u okviru redovnih roditeljskih sastanaka, roditeljima podijele tekst Protokola i objasne im aktivnosti koje će roditelji, učenici i stručni djelatnici zajednički provoditi u slučaju pojave nasilja među djecom.

Nažalost, i ove je godine Ured postupao po prijavama koje su se odnosile na posebne teške, složene i dugotrajne slučajeve nasilja među djecom, u kojima se djelovanje nadležnih tijela, premda sukladno Protokolu, pokazalo bezuspješnim. Ured pravobraniteljice za djecu je u tim slučajevima preuzeo ulogu moderatora i pokušao posredovati između roditelja, predstavnika škole i centara za socijalnu skrb, kako bi se pronašao najbolji način rješavanja i zaštite dobrobiti djece. Nadležnima preporučamo da daju prioritet problemu nasilja među djecom, naročito u posebno teškim slučajevima, te da pruže podršku stručnim timovima u školama i centrima za socijalnu skrb. Preporučamo da zaposle stručnjake te osiguraju multidisciplinarni pristup u radu s djecom i svim sudionicima nasilja, kako bi svoj djeci osigurali pravo na školovanje pod jednakim uvjetima u okruženju bez nasilja.

Nasilno ponašanje učitelja, nastavnika, ravnatelja i ostalih zaposlenika škole prema djeci bilo je predmetom 16 prijava, koje su se odnosile na fizičko i psihičko nasilje i seksualno uznemiravanje. U većini slučajeva radilo se o neprimjerenom ponašanju učitelja i nastavnika prema učenicima, pri čemu je narušeno pravo na ljudsko dostojanstvo, djetetovo mišljenje i pravo na obrazovanje. Mišljenja smo da ravnatelji, koji su pedagoški i stručni voditelji škola i odgovaraju za rad škole i ostvarivanje prava učenika, trebaju preuzeti tu odgovornost te, sukladno Zakonu o radu i Zakonu o osnovnom i srednjem školstvu, promptno provoditi postupak po zaprimljenoj prijavi nasilnog ponašanja djelatnika. Također Ministarstvu znanosti obrazovanja i športa preporučamo da kod predlaganja novog Zakona o osnovnom školstvu ujednači uvjete za rad osoba u osnovnim i srednjim školama (sa svim posebnostima

i instrumentima zaštite) te razradi modele preispitivanja zdravstvene sposobnosti osoba koje rade u školi. Također ponavljamo preporuku o nužnosti uvođenja vanjskog vrednovanja i praćenja odgojno obrazovnog rada i kompetencija odgojno obrazovnih radnika, propisivanje licenca za rad s djecom te donošenja Kodeksa časti učitelja i nastavnika i ostalih zaposlenika.

2.1.2.3 Nasilje u institucijama

Među primljenim prijavama 12 se odnosilo na nasilje u institucijama, a isto toliko ih je preneseno u 2007. iz prethodnih izvještajnih razdoblja. Od ukupnog broja slučajeva zaprimljenih u 2007., jedan se odnosio na učenički dom, četiri na domove za djecu bez roditeljske skrbi i četiri na institucije za djecu s teškoćama u razvoju. Institucije za djecu sve se češće susreću i rade s djecom i mladima koji imaju različite složene socijalne, emocionalne i obrazovne teškoće te poremećaje u ponašanju, zbog čega su sve izraženije potrebe za dodatnim edukacijama stručnih djelatnika, kao i za psihijatrijskim i socijalnim uslugama za djecu. Djelatnici institucija navode kako se u domove, posebno u one za djecu s poremećajima u ponašanju, smještaju djeca s vrlo naglašenim i višestrukim poteškoćama, a postojeće institucije nisu za njih adekvatne jer nemaju dječje psihijatre koji bi s njima kontinuirano radili. Usto, zaposlenicima nije omogućena dodatna edukacija niti kontinuirana supervizija, zbog čega učestalo „sagorijevaju“ na poslu, što evidentno utječe na kvalitetu rada s djecom. Uočava se nedostatak podrške nadležnih tijela te često izostaje suradnja s centrima za socijalnu skrb.

2.1.2.4 Ostalo nasilje

Od 43 prijave koje su se tijekom 2007. godine odnosile na ostale oblike nasilja, 33 je vezano za nasilje koje su nad djetetom počinile osobe iz njegove okoline, a po pet za vršnjačko nasilje i nasilnička ponašanja djece prema odraslima ili prema imovini. U navedenim je slučajevima nasiljem bilo obuhvaćeno ukupno 183 djece. Ti su slučajevi indikativni pokazatelj problema na koji roditelji nailaze u pokušajima da zaštite svoju djecu od izloženosti nasilju te problema u postupanju i pristupu nadležnih tijela, koja često minoriziraju ovakve oblike nasilja ili pokazuju nemoć u rješavanju takvih situacija. Nasilje prema djeci, pa bilo ono manifestirano u svom najblažem obliku, ne smije se tolerirati i svaki takav slučaj mora biti adekvatno procesuiran i kažnjen kako bi se javnosti poslala poruka o neprihvatljivosti toleriranja nasilja. Upravo je stoga nužno donošenje posebnog zakona kojim bi se predvidjelo, u posebnom prekršajnom postupku, sankcioniranje svih oblika nasilja prema djeci, neovisno o mjestu počinjenja i počinitelju nasilja.

Ističemo i problem nasilja u adolescentskim vezama te sukladno tome i potrebu da se, u postojećem Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, u krug osoba na koje se Zakon odnosi uključe osobe koje su u ljubavnoj ili seksualnoj vezi koja nema obilježja zajedničkog života. Osim promjena zakonske regulative, nužna je sustavna edukacija mladih, provođenje preventivnih programa te programa osnaživanja žrtava nasilja.

2.2 PRAVA DJECE KAO ČLANOVA DRUŠTVENE ZAJEDNICE

Ukupno 13 predmeta odnosilo se na prava djece kao članova društvene zajednice u širem smislu, kao što su traženje podrške projektu i aktivnostima koji uključuju djecu, sudjelovanje pravobraniteljice u radu sjednice Gradskog vijeća djece i mladih Velike Gorice, pritužbu zbog korištenja djece u političkim kampanjama, pravo djeteta da izrazi svoje mišljenje u postupku razvoda braka roditelja, uključujući pravo djeteta na susrete i druženja s roditeljem s kojim ne živi.

Imajući u vidu ulogu i dužnost pravobraniteljice u promicanju prava djeteta, tijekom prošle godine intenzivirana je suradnja s djecom kroz brojne susrete i inicijative koje su za cilj imale predstavljanje Konvencije o pravima djeteta, kao i osnaživanje djece i njihovo poticanje na

sudjelovanje u društvu iznošenjem vlastitih stavova i mišljenja. U nastojanju da Konvenciju o pravima djeteta učinimo dostupnom što većem broju djece i da ih obavijestimo o djelokrugu rada pravobraniteljice, od rujna 2007. započeli smo intenzivniju suradnju s dječjim časopisima namijenjenim učenicima osnovnih škola – «Modra lasta», «Prvi izbor», «Radost» i «Smib». Uspostavljena je i suradnja sa školskim dječjim listovima koje pišu i uređuju učenici. Kako bismo bili dostupniji djeci, uz postojeću e-mail adresu info@dijete.hr putem koje nam se obraćaju pretežno odrasli, uvedena je posebna e-mail adresa za djecu mojglas@dijete.hr koju smo promovirali i u navedenim dječjim časopisima. Započeli smo s aktivnostima stvaranja dječje savjetničke mreže Ureda pravobraniteljice za djecu.

2.3 OBRAZOVNA PRAVA

Ured je zaprimio 105 pojedinačnih prijava povrede prava djece na odgoj i obrazovanje, što je 87,5% više nego u 2006. godini. Prigovori su se odnosili na uvjete u vrtićima i školama (nedostatak i neadekvatnost prostora, slabu dostupnost, sigurnosne uvjete, rad u smjenama), na kadrovske uvjete (neodgovarajuću stručnu zastupljenost učitelja i nastavnika, posebno u strukovnim školama, zdravstvenu sposobnost za neposredni rad s djecom, neprimjereno postupanje odraslih, česte promjene učitelja) te na potrebu primjerenog školovanje djece s teškoćama u razvoju, posebno na važnost ranog prepoznavanja teškoća. Dio prijava odnosi se na problem osiguravanja prijevoza učenika u školu, a porastao je broj prijava neprimjerenog postupanja odraslih prema djeci, koje se odnose na ocjenjivanje, metode rada nastavnika, opterećenost nastavnim programom, težinu školskih torbi i određivanje pedagoških mjera.

Pritužbe zbog prostornih uvjeta rada škola potvrđuju nužnost donošenja pedagoških standarda te definiranja temelja za financiranje obrazovanja, odnosno kvalitete obrazovnih kapaciteta kao što su školske zgrade i oprema.

U prošlogodišnjem izvješću iznijeli smo i preporuke o potrebi donošenja novog Pravilnika o ocjenjivanju, na što je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa odgovorilo da se Pravilnik neće biti donesen nego se čeka izrada novog Zakona o osnovnom školstvu. Ministarstvu preporučamo da u postupak predlaganja zakonskih odredbi aktivno uključi djecu, odnosno Vijeća učenika, kako je to proklamirano Nacionalnim planom aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. Smatramo da je temu praćenja i vrednovanja učenika potrebno intenzivirati kroz stručno usavršavanje učitelja te posebnu pažnju posvetiti uvođenju mladih učitelja pripravnika u tu problematiku. Nadamo se da će Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa uložiti dodatne napore i savjetovati škole o rasterećenju učenika, načinu organiziranja rasporeda sati, korelaciji pojedinih predmeta i mogućnostima čuvanja školskih udžbenika i pribora u prostorijama škole.

Dio upita roditelja i djece odnosi se na uvođenje Državne mature, provođenje nacionalnih ispita i donošenje Pravilnika o maturi u strukovnim školama. Naglašeno je pitanje svrsishodnosti pristupanja maturi koja ne oslobađa maturante obveze polaganja prijemnog ispita na pojedinim fakultetima. Ured stoga preporuča intenzivirati aktivnosti na usklađivanju stavova o prijemnim ispitima i Državnoj maturi kao njihovom supstitutu te o tome kvalitetno informirati učenike, nastavnike i roditelje.

2.4 ZDRAVSTVENA PRAVA

Ured primio ukupno 22 prijave o povredama zdravstvenih prava djece, što iznosi 1,9 % od ukupnog broja prijava. U godini 2006. primljeno je 10 prijava. Iz prijava te praćenja provedbe programa za djecu i medijskih napisa, proizlaze sljedeći problemi i potrebe: unapređivanje uvjeta zaštite djece u hrvatskim rodilištima, odgovornost liječnika u slučaju tjelesne ozljede djeteta pri porodu, nepravilnosti i propusti u radu liječnika, važnost promicanja dojenja, mogućnost nabave potrebnog lijeka u slučaju niske platežne moći roditelja, nedovoljna

obaviještenost pacijenata o njihovim pravima, opasnost po zdravlje djece povezano s izloženošću prekomjernoj buci, poremećaji hranjenja, nedostaci propisa koji određuju uvjete korištenja krvi za transfuziju, zdravstveno osiguranje djeteta, nepoštovanje preporuke liječnika za osiguranje pravilnog okruženja djeteta u cilju potpunog oporavka, nemogućnost boravka majke uz dijete pri liječenju u zdravstvenoj ustanovi. Naglašavamo problem nedovoljnog broja medicinskog osoblja u sustavu zdravstva neophodnog za bolju organizaciju zdravstvene zaštite djece, osobito na razini primarne zdravstvene zaštite. Posebno zabrinjava nedovoljna dostupnost dječjih psihijatara, pedijatara i psihologa u sustavu zdravstva te nesrazmjer broja pedijatara u odnosu na broj djece. Dugogodišnji nedostatak stručnjaka ovih profila zahtjeva žurno poduzimanje mjera i postupanja nadležnih institucija.

Zabrinjava nas i nasilničko ponašanje djece i mladih uzrokovano utjecajem alkohola te smo uputili preporuku Državnom inspektoratu za djelotvornijim postupanjem u kontroli provedbe Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti i Zakona o trgovini, s naglaskom na prodaju i usluživanje alkoholnih pića malodobnim osobama u ugostiteljskim objektima.

Povodom napisa u dnevnom tisku glede upitne kvalitete na tržištu ponuđenog školskog pribora, igračaka, dječjeg namještaja i drugih predmeta opće uporabe namijenjenih djeci, zatraženo je izvješće Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi o načinu na koji se donosi odluka o testiranju i vrši selekcija igračaka, školskog pribora, dječjeg namještaja i drugih predmeta opće uporabe namijenjenih djeci, kao i o načinu na koji je regulirana zaštita djece od izloženosti potencijalno opasnim predmetima, s obzirom na materijale, način izrade i namjenu.

Uredu pravobraniteljice ukazano je na slabosti u provođenju Plana i programa mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja, vezano za probir djece na oštećenje sluha, a osobito je zabrinjavajuće stanje u rodilištu u Splitu u kojem se ostvari više od 4200 poroda godišnje, a ne provodi se pravodobno prepoznavanja eventualnog oštećenja sluha.

Ured podržava preventivne aktivnosti usmjerene djeci i mladima s ciljem prevencije prijenosa spolnih infekcija i obolijevanja od spolno prenosivih bolesti, kao i druge aktivnosti koje se planiraju provoditi s ciljem zaštite i unapređenja zdravlja djece. Očekujemo da te aktivnosti budu pažljivo planirane, usklađene s najnovijim znanstvenim spoznajama, podržane i potvrđene od stručnjaka i relevantnih institucija te da javnost bude informirana o stavu zdravstvenih stručnjaka. Naglašavamo važnost informiranja i edukacije djece i mladih osoba oba spola o prevenciji spolno prenosivih bolesti, kao i edukaciju i pripremu za odgovorno spolno ponašanje te i ovom prigodom ukazujemo na potrebu uvođenja sustavne zdravstvene edukacije djece i mladih kroz program zdravstvenog odgoja u osnovnim i srednjim školama.

2.5 SOCIJALNA I EKONOMSKA PRAVA

U području **socijalnih prava** Ured je obradio 26 prijava, kojima je bilo obuhvaćeno 38 djece, a odnosile su se na povrede prava na ostvarivanja osobne invalidnine, doplatka za pomoć i njegu, prava na dopust za njegu djeteta, prava na rad s polovicom radnog vremena do navršene sedme godine djeteta te prava na dječji doplatak. Nažalost, obitelji koje su suočene sa siromaštvom doživljavaju Ured pravobraniteljice za djecu kao posljednju instancu za koju smatraju da im može pomoći.

U vezi sa zaštitom **ekonomskih prava** primljeno je 56 prijava, što je šest puta više nego u 2006. godini. Od toga se 34 odnosilo na pravo na zaštitu od ekonomskog iskorištavanja i obavljanja štetnih poslova, 18 na zaštitu prava na primjeren životni standard, a četiri na ostala prava. U području zaštite od ekonomskog iskorištavanja i obavljanja štetnih poslova 11 se pritužbi odnosilo na zaštitu imovine djece, 20 na zaštitu od ekonomskog iskorištavanja, dva na zaštitu djece prilikom obavljanja stručne prakse te jedna na slučaj prosjačenja žene s

djetetom. U svim je predmetima od Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi zatraženo da ispita zakonitost u postupanju centara.

Najveći broj pritužbi u vezi s pravom na primjereni životni standard odnosio se na slučajeve deložacija obitelji te se Ured zbog toga obraćao nadležnim tijelima sa zamolbom za rješavanje stambenih pitanja i centrima za socijalnu skrb, s obzirom na zakonsku odredbu kojom je propisano pravo na pomoć za podmirenje troškova stanovanja pod određenim uvjetima. Stanovanje u neadekvatnim i ugrožavajućim uvjetima također je bilo predmetom postupanja Ureda.

2.6 KULTURNA PRAVA

Ured je radio na 11 pojedinačnih slučajeva vezanih za zaštitu kulturnih prava djece i na nekoliko slučajeva koji su se odnosili na veću skupinu djece. Prijave su se odnosile na sadržaje televizijskih programa, sport i tretman djece u sportskim klubovima, pravo na igru i sigurnost dječjih igrališta, računalne igre i dječje stvaralaštvo.

U širenju ponude i poboljšanju kvalitete sadržaja slobodnog vremena i ostvarivanja kulturnih prava djece nužan je veći angažman obitelji, škole i lokalne zajednice te potpora tijela državne uprave. Aktivnosti namijenjene djeci trebaju biti prilagođene dobi djece, uključivati djecu i odrasle korisnike u planiranje i vrednovanje, uvažavati dječje resurse, biti stručno verificirani, fleksibilni, isticati se kvalitetom i jasnim ciljem. Stajalište je Ureda da u svakoj aktivnosti u kojoj sudjeluju djeca treba dobro promisliti koji je dobitak za dijete kao i ima li aktivnost ili događaj bilo koji sporni element te može li na bilo koji način ugroziti dijete. Djeca su, naime, osobito učestalo izložena sadržajima neprimjerenim njihovoj dobi, a samoregulacija se nije u dosadašnjoj praksi pokazala učinkovitom. Stoga je posebno važno donošenje Zakona o audiovizualnim djelatnostima, te osnivanje Audiovizualnog centra Republike Hrvatske.

2.7 PRAVOSUDNO ZAŠTITNA PRAVA

Pravosudno-zaštitna prava djece uređuju specifični pravni položaj djece kada su ona žrtve ili počinitelji kaznenog ili prekršajnog djela ili sudionici sudskog postupka, a u 2007. Ured je zaprimio 30 pojedinačnih prijava povreda tih prava.

Pritužbe roditelja odnose se na dugotrajnost sudskog postupka, dodatnu traumatizaciju djece oštećene kaznenim djelom te na nedovoljnu informiranost o tijeku kaznenog postupka koji su pokrenuli prijavom kaznenog djela počinjenog na štetu djeteta. Smatramo da je potrebno u praksi više koristiti mogućnosti propisane Zakonom o sudovima za mladež o ispitivanju maloljetnika u vlastitom domu, čime bi se dijete zaštitilo od traumatičnog odlaska na sud.

Radi zaštite djece oštećenika, potrebno je osigurati sveobuhvatnu službu zaštite i potpore tzv. servisa za žrtve, koja bi se obuhvaćala stupanje u kontakt s roditeljima i djecom, davanje kvalitetne informacije o tijeku sudskog postupka i očekivanim situacijama te pripreme oštećenika za daljnji tijek sudskog postupka. Također je potrebno osigurati cjelovitu zaštitu žrtve, za vrijeme trajanja kaznenog postupka i nakon odsluženja zatvorske kazne.

Raspon sigurnosnih mjera propisan Kaznenim zakonom trebalo bi proširiti tako da se omogući izricanje mjera, kao što su zabrana približavanja žrtvi, zabrana uznemiravanja i uhođenja te zabrana posjećivanja određenih mjesta, jer bi to žrtvi pružilo određeni osjećaj sigurnosti. Također smatramo da je za kvalitetnu zaštitu djece žrtava kaznenih djela potrebno izgraditi kvalitetan probacijski i postpenalni sustav. Vezano uz zaštitu djece svjedoka u upravnom, parničnom i prekršajnom postupku, smatramo da je obvezno ograničiti mogućnost ispitivanja djece te da se ono treba obavljati uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe.

Zabrinjavajuće je stanje u pravosudnim ustanovama budući da nema dovoljno smještajnih kapaciteta za odvojeni smještaj maloljetnika od odraslih, niti kvalitetnog rješenja za smještaj maloljetnika s posebnim smetnjama. Veliki problem u oblasti izvršenja maloljetničkih sankcija je nepostojanje jedinstvenog zakonskog akta koji bi cjelovito i sustavno uređivao svu problematiku izvršenja, kako odgojnih mjera, tako i kazne maloljetničkog zatvora. Stoga je nužno donošenje zakonskog akta, koji je u pripremi već nekoliko godina, kojim bi se unaprijedilo izvršenje maloljetničkih sankcija kao važan segment zaštite pravosudnih prava djece.

2.8 OSTALA PRAVA

Od ukupno 26 prijave pojedinačnih povreda ostalih prava djece, zaprimljenih u 2007. godini, sedam prijava odnosilo se na pravo djeteta na posvojenje, četiri na pravo djeteta na smještaj u udomiteljsku obitelj, po jedna na zaštitu djetetova prava na nediskriminaciju i pravo na zaštitu u ratu dok se 13 prijava nije moglo svrstati niti u jednu od navedenih kategorija. Naime, prijavitelji se obraćaju Uredu zbog raznih razloga pa u nekim slučajevima ne navode ni osnovne podatke o sebi ili djetetu, niti kontekst problema te po takvim prijavama nije moguće postupati.

3 PRIJEDLOZI ZA PODUZIMANJE MJERA ZA IZGRADNJU CJELOVITOG SUSTAVA ZAŠTITE I PROMICANJA PRAVA I INTERESA DJECE

3.1 PRAVA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Od ukupnog broja prijave pojedinačnih povreda prava djece Uredu pravobraniteljice za djecu, kojih je u 2007. godini bilo 847, njih 85 (10 %) se odnosilo na povredu nekog od prava djece s teškoćama u razvoju. Dominiraju prijave povreda obrazovnih i socijalnih prava. Mnogobrojni primjeri opisani kroz izvješće ukazuju na nužnu bolju povezanost sustava, posebno bolju suradnju između Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstva znanosti obrazovanja i športa te bolju suradnju državne uprave i lokalne zajednice. Informiranje roditelja o mogućnostima, pravima i obvezama i dalje je vrlo slabo i neefikasno u sustavu socijalne skrbi. Projekti financirani od strane različitih institucija (primjerice psihološka potpora roditeljima kroz udruge) pružaju informacije i pomoć roditeljima i djeci, ali ne postoji sustavno riješena kvalitetna i efikasna mreža podrške djeci s posebnim potrebama i njihovim obiteljima.

Vjerujemo da će provedba Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interesa djece od 2006. do 2012. godine, prema predviđenim rokovima, značajno utjecati na boljitak djece s teškoćama u razvoju. Nadamo se da će usvajanje novih pedagoških standarda u skoro vrijeme, ako se za provedbu osiguraju dostatna sredstva, donijeti bitne promjene u obrazovanju za svu djecu, a posebice za djecu s teškoćama u razvoju. U tom smislu i sve zaključne preporuke navedene u standardima za osnovnoškolsko obrazovanje treba ne samo razmotriti, nego čim prije adekvatno zakonski definirati. Ovdje je posebno važno naglasiti potrebu uvođenja mobilnih timova i asistenta u nastavi, kako je predviđeno ne samo standardima, nego i Nacionalnim planom aktivnosti za prava i interesa djece od 2006. do 2012. godine, koji bi se, kroz primjenu HNOS-a, trebao sustavno provoditi u svim dijelovima Hrvatske.

Unatoč specifičnim potrebama pojedinog djeteta, uočeni su zajednički problemi u ostvarivanju prava unutar svake skupine djece s teškoćama (prema Orijentacijskoj listi vrsta i stupnjeva teškoća u razvoju) o kojima smo dali pojedinačne preporuke u izvješću: oštećenje vida, oštećenje sluha, poremećaji govorno-glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju, tjelesni invaliditet, intelektualne teškoće poremećaji u ponašanju uvjetovani

organskim faktorima ili progredirajućim psihopatološkim stanjem, autizam te postojanje više vrsta i stupnjeva teškoća.

Tijekom cijelog izvještajnog razdoblja Ured je, sudjelujući na skupovima i drugim događanjima, informirao stručnu i širu javnost o pravima djece s teškoćama u razvoju, o primjeni Konvencije o pravima djeteta i o ulozi pravobranitelja za djecu u zaštiti prava djece s teškoćama u razvoju.

3.2 PRAVA DJECE PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA

Pojedinačne prijave u ovom području odnose se uglavnom na povrede prava djece romske nacionalnosti. Nekoliko puta Uredu su se obraćale romske udruge i ostali (institucije, susjedi) koji su uočavali povrede pojedinih prava djece Roma. Problem je i nadalje ostvarivanje statusnih prava roditelja te time posredno i romske djece. Jedno od najvažnijih je pitanje ostvarivanja prava na obrazovanje romske djece jer je kvalitetno obrazovanje temelj za njihovo ravnopravno uključivanje u zajednicu. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa ulaže napore kako bi se unaprijedilo stanje obrazovanje romske djece u Hrvatskoj, ali to još nije dovoljno. Na razini Europske unije integracija je prepoznata kao jedina prihvatljiva opcija za obrazovanje Roma. Obveza Republike Hrvatske da donese antidiskriminacijski zakon u procesu prilagodbe zakonodavstva naše zemlje zakonodavstvu EU, znatno će utjecati na intenzivnije promicanje obrazovne integracije romske djece. Držimo stoga nužnim žurnu mobilizaciju svih odgovornih da bi se započeti projekt realizirao sukladno dogovoru i prihvaćenim standardima.

Odredbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina kao i odredbe ostalih zakona, kojima se uređuju prava pripadnika nacionalnih manjina, moraju se tumačiti i primjenjivati sa svrhom poštovanja pripadnika nacionalnih manjina i hrvatskog naroda te razumijevanja i razvijanja solidarnosti, snošljivosti i dijaloga. Pojedinačni izgredi ponekad narušavaju odnos većinskog naroda i nacionalnih manjina, a takve su situacije najčešće u područjima koja su bila najjače pogođena ratom i gdje se otežan suživot odraslih i njihovi neriješeni problemi često odražavaju na djecu ili sama djeca postaju sudionici sukoba.

3.3 PRAVA DJECE S POREMEĆAJIMA U PONAŠANJU

Temeljem prijava i obavijesti te obilazaka domova za djecu s poremećajima u ponašanju, uočeni su veliki problemi u zaštiti prava djece, za koju se najčešće vezuje agresivno i nasilničko ponašanje, zlorporaba alkohola i psihoaktivnih droga, skitnja i prosjačenje. Trenutno u Hrvatskoj ne postoji adekvatan smještaj za djecu s poremećajima u ponašanju i udruženim psihičkim smetnjama. Prisutan je problem obrazovanja djece s poremećajima u ponašanju i u manjim sredinama gdje djeca s poremećajima u ponašanju, smještena u domove, pohađaju redovne škole i integrirana su u redovni sustav odgoja i obrazovanja.

Osim toga, prema našim saznanjima, u sustavu pravosuđa se predugo čeka na izricanje odgojne mjere kad je sudski postupak u tijeku, mada bi sva postupanja u slučajevima u kojima se odlučuje o djeci trebala biti žurna. Na primjeru Odgojnog zavoda Turopolje uočili smo da je, unatoč neprimjerenom i lošem smještaju, tretman djece u toj ustanovi kvalitetan. Stoga još više zabrinjava to što u otvorenim uvjetima, u domovima za djecu s poremećajima u ponašanju u sustavu socijalne skrbi, uopće nema tretmana ili je on neadekvatan.

3.4 ZAŠTITA DJECE KOJA SE BAVE SPORTOM

Ured je u 2007. godini saznao, putem prijava i iz drugih izvora, za niz situacija koje govore o mogućem ugrožavanju djece koja se bave sportom ili tjelesnom aktivnošću, strukturirano i trenirajući ili tek rekreativno, u klubu ili školi. Nažalost, na zaključke i preporuke iz prošlogodišnjeg izvješća vezane za djecu i sport nismo primili nijedno očitovanje nadležnih

tijela izvršne vlasti. Istodobno su sportski klubovi i savezi iskazali podršku naporima Ureda i preporuci o koordiniranom djelovanju za poduzimanje hitnih mjera zaštite dječjih prava i interesa pri bavljenju sportom. Pojedinačne prijave odnosile su se na zbivanja vezana uz atletiku, plivanje, klizanje, rukomet, mažoretkinje, nogomet. Izuzetno zabrinjava nasilje prije, za vrijeme i poslije sportskih priredaba kao i nasilje među mladima koje se smješta u kontekst sukoba različitih navijačkih grupa.

Za prava djece koja se bave sportom zainteresirani bi trebali biti: treneri, nastavnici tjelesne kulture, Kineziološki fakultet, Hrvatski olimpijski odbor, predsjednici saveza, klubova, selekcija, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje, Ministarstvo unutarnjih poslova, sportski liječnici, sportski novinari, sportaši, roditelji, političari i znanstvenici. Nažalost, ne postoje objedinjeni podaci o djeci u sportu, klubovima, igraonicama, ni o odraslima koji imaju ulogu trenera. I ove godine zaključno naglašavamo da je nužno koordinirano djelovanje vezano uz zaštićenost djece u sportskim klubovima i selekcijama, školama i drugim institucijama gdje borave djeca. Na roditeljima je da inzistiraju na jasnoći ugovora koje s klubovima zaključuju mladi sportaši, odnosno njihovi zakonski zastupnici, te da u njima budu jasno iskazani mehanizmi zaštite djece.

Za zaključivanje o stvarnoj zaštićenosti djece koja se bave sportom, osim pridavanja značaja svakoj pojedinačnoj prijavi, nužna su istraživanja te egzaktni podaci, kao i ekspertna mišljenja koja će zamijeniti paušalne i površne procjene i generalizacije. Stoga je potrebno uložiti još mnogo napora, stručnog rada, uvjeravanja javnosti i, najvažnije, rada s djecom i mladima da bavljenje sportom postane njihov životni stil i životna vrijednost, a da pri tome žive zdravo i uravnoteženo djetinjstvo.

3.5 PRAVA DJECE ČIJI SU RODITELJI U ZATVORU

Djeca čiji su roditelji ili druge bliske osobe u zatvoru, često su nevidljiva skupina djece koja se dnevno suočava s neugodnim emocijama i različitim reakcijama okoline. Odvojenost od roditelja zbog izdržavanja kazne zatvora je okolnost u koju bi, radi zaštite djeteta, trebalo biti uključeno više tijela, institucija i sustava. Među njima razlikujemo dvije skupine djece: jednu čine djeca rođena za vrijeme majčina izdržavanja kazne zatvora, koja mogu boraviti s majkom do navršene treće godine života i drugu, koju čini nekoliko tisuća djece u Hrvatskoj.

Ukupno 33 prijave Uredu u 2007. odnosile su se na nemogućnost ostvarivanja kontakta s djetetom zbog: udaljenosti zatvora, troškova putovanja, zato što dijete nema tko odvoditi u zatvor, što dijete ne želi kontakt, što osobe s kojima živi ne žele da ono kontaktira sa zatvorenim roditeljem ili smatraju da bi posjeta bila stresna za dijete, ili zato što je dijete odvedeno na nepoznatu adresu ili je odlukom suda kontakt zabranjen. Unutar toga, kao problem se prijavljuje i premali broj kontakata, prekratki kontakti, susreti u lošim prostornim i socijalnim uvjetima, nespremnost udomitelja ili centra za socijalnu skrb na dovođenje djeteta, vezanje pogodnosti uz kontakt s djetetom, nerazumijevanje škole i nepružanje podrške djetetu čiji roditelj je u zatvoru, te medijsko izvještavanje. Druge prijave odnose se na strah djeteta i obitelji od izlaska oca iz zatvora, prigovor na sadašnju brigu o djetetu i utjecaje drugog roditelja ili druge osobe na dijete, uzdržavanje od strane roditelja u zatvoru, smještaj i ekonomske teškoće majke i djece te manipulaciju imovinom djeteta.

Tijekom 2007. obišli smo 13 kaznenih ustanova i uočili djeci neprimjerene uvjete za uspostavljanje i održavanje odnosa između njih i roditelja. Istodobno smo uočili spremnost i brzo djelovanje većine upravitelja i djelatnika zatvorskih ustanova u cilju poboljšanja tih uvjeta. U svome postupanju Ured je izravno Upravi za zatvorski sustav ili centru za socijalnu skrb preporučivao mjere u konkretnom slučaju, školi i vrtiću savjetovao kako da postupi zaštićujući dijete koje ne zna istinu o roditelju ili je izloženo stigmatizaciji, molio i upozoravao novinare i urednike da niti indirektno ne izlažu djecu javnosti. U dvije situacije

kontaktirali smo s policijom koja je odmah djelovala i jamčila sigurnost te dala upute djetetu i obitelji. U zaštiti ove skupine djece važnim smatramo i provođenje psihosocijalnog tretmana zatvorenika.

3.6 ZAŠTITA DJECE KOJA SU GOSPODARSKI ISKORIŠTAVANA

Propisi koji reguliraju područje zaštite djece od gospodarskog iskorištavanja, zapošljavanja ili rada na poslovima štetnim po razvoj i zdravlje djece uglavnom su primjereni i njihova je provedba učinkovita. Državni inspektorat obavlja pojačani nadzor u svezi s otkrivanjem nezakonitog rada i zapošljavanja djece te o uočenim povredama dječjih prava kontinuirano obavještava Ured pravobraniteljice za djecu.

Osim toga, o povredama prava djece u području radnih odnosa Ured obavještavaju i roditelji i građani, tražeći savjet ili posredovanje u zaštiti djece. Kako zaštita od gospodarskog iskorištavanja djece podrazumijeva i poučavanje i promicanje tog prava, Ured ponovo preporuča Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva i Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, kao nadležnim tijelima, da problemu gospodarskog iskorištavanja djece i zaštiti njihovih prava posvete posebnu pažnju.

Ured pravobraniteljice za djecu je postupao i u zahtjevima građana povodom prijave nezakonitog sudjelovanja djece u kulturnim ili umjetničkim aktivnostima. Ovoj problematici treba pristupiti s krajnjom pažnjom i oprezom, naročito ako se radi o angažmanu djece u kasnim večernjim satima i u okruženju prepunom nasilnih scena. Još je uvijek neujednačena praksa u definiranju rada, radnog odnosa i sudjelovanja djece u raznim športskim, kulturnim ili scenskim aktivnostima.

3.7 ZAŠTITA I PROMICANJE PRAVA DJECE I MEDIJI

Mediji su u protekloj godini pridonijeli podizanju javne svijesti o važnosti zaštite prava djeteta i podizanju standarda zaštite dječjih prava, kao i vidljivosti institucije pravobranitelja za djecu. Međutim, i dalje u njima nalazimo brojne primjere kršenja prava djece. Uredu pravobraniteljice najčešće je prijavljivano kršenje prava djeteta na privatnost, nepoštovanje dostojanstva djeteta, zatim, izlaganje djeteta potencijalno štetnim medijskim sadržajima te neuvažavanje prava djece na dobivanje njima primjerenih i razumljivih informacija putem medija. Uočen je i nedostatak pozitivnih ili prosocijalnih sadržaja za djecu i o djeci u medijima te zlouporaba djece u promidžbenim kampanjama.

Pri izvještavanju o događajima u koje su uključena djeca, novinari često zaboravljaju da ih Zakon o medijima i Kodeks časti obvezuju na osobito obziran pristup te zaštitu identiteta djeteta, osobito ako je ono žrtva, počinitelj ili svjedok nasilja, osumnjičenik za kazneno djelo, žrtva seksualnog zlostavljanja ili je počinilo suicid. Ugrožavanje djetetove privatnosti u medijima često potaknu i sami roditelji ili skrbnici djeteta.

Premda Zakon o medijima zabranjuje objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta, ukoliko se time ugrožava njegova dobrobit, u praksi se ove odredbe često krše, uglavnom bez pravnih posljedica. Nedostatak sudske prakse na tom području, kao i nejasne nadležnosti za nadzor nad izvršenjem Zakona o medijima, dodatno otežavaju stanje, stoga je potrebno zatražiti od Ministarstva kulture da svim medijima dostavi tumačenje i naputak o provedbi članka 16. Zakona o medijima, osobito njegovog prvoga stavka.

Ured pravobraniteljice za djecu primio je veliki broj pritužbi na djeci neprimjerene medijske sadržaje na televiziji, uglavnom na scene nasilja i seksa koje se emitiraju tijekom dana u vrijeme kad su dostupni djeci, premda Zakon o elektroničkim medijima to zabranjuje. Očekujemo da će se stanje poboljšati kad Vijeće za elektroničke medije donese pravilnik o

označavanju sadržaja neprimjerenih djeci dobnim oznakama, što će uvjetovati i termine njihova prikazivanja. Nužno je pritom jasno odrediti sankcije za prekršitelje.

Uočavajući nedostatak sustavnih istraživanja o pozitivnim i negativnim utjecajima medija na djecu, Ured se zalaže za osnivanje istraživačko – razvojnog centra za medije. Smatramo da bi Ministarstvo kulture trebalo razmotriti mogućnosti za osnivanje takve interdisciplinarnе znanstveno – stručne ustanove koja bi uključila stručnjake za različita područja medijskog stvaralaštva, sposobne za kompetentno vrednovanje kvalitete medijskih proizvoda namijenjenih djeci i stručnjake iz područja psihosocijalnog razvoja djeteta: psihologe, sociologe, pedagoge. Takav bi centar bio i podrška medijskom obrazovanju djece i odraslih te savjetodavni centar za roditelje, odgojitelje i nastavnike o tome koje medijske sadržaje ponuditi djeci u kojoj dobi.

Tijekom 2007. Ured je nastavio suradnju s novinarskim studijem Sveučilišta u Dubrovniku, na obrazovanju budućih novinara o pravima djece te organizirao izlaganja, stručne rasprave i tribine o potrebi zaštite dječjih prava u medijima. U suradnji s Državnim odvjetništvom i MUP-om, Ured je organizirao dvije javne tribine o zaštiti privatnosti djece u medijima u Zagrebu i Splitu. Zaključci tribina upućeni su Vladi RH te urednicima tiskanih i elektroničkih medija.

U nastojanju da potakne stvaranje kvalitetnih medijskih sadržaja za djecu i afirmira dječje medijsko stvaralaštvo, Ured je u 2007. pokrenuo intenzivniju suradnju s popularnim «nekomercijalnim» dječjim časopisima (*Modra lasta*, *Smib*, *Prvi izbor* i *Radost*) te s novinama koje pišu i uređuju učenici osnovne škole. Rezultat ove suradnje zasad je vidljiv kroz veću prisutnost tema o dječjim pravima u navedenim časopisima.

3.8 DJECA I INDUSTRIJA OGLAŠAVANJA

Područjem utjecaja oglašavačke industrije na djecu pravobraniteljica se počela baviti u 2006. godini, a u 2007. zaprimljeno je više pritužbi te je nekoliko postupaka pokrenuto na inicijativu Ureda, ponajviše vezano uz oglašavanje u vrtićima i školama. U vezi s oglašavanjem u medijima, uglavnom smo dobivali pritužbe na sadržaj i vrijeme emitiranja televizijskih reklama. Vezano uz provođenje promidžbenih aktivnosti u institucijama gdje pretežito borave djeca, pravobraniteljica je uputila preporuku svim županima i pročelnicima ureda nadležnih za obrazovanje u županijama, kojom je zatražila da djeluju na način da oglašavačkoj industriji i reklamnim kampanjama ne bude mjesta u školama, vrtićima, dječjim domovima i drugim prostorima u kojima pretežito borave djeca, a koji su u nadležnosti županijskih ureda. Zatraženo je da ravnatelje tih ustanova upoznaju s navedenom preporukom te naputkom osiguraju njegovu primjenu.

Iz pritužbi koje pravobraniteljica dobiva proizlazi kako je ovo područje, unatoč Zakonu o zaštiti potrošača i Zakonu o elektroničkim medijima, nedovoljno regulirano, odnosno kako se u velikoj mjeri prepušta samoregulaciji, što se nije pokazalo dovoljnim. U Uredu pravobraniteljice održan je sastanak s predstavnicima nadležnih državnih tijela (Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Državni inspektorat, Ministarstvo kulture), na temu boljih zakonodavnih i provedbenih rješenja zaštite djece od neprimjerenog oglašavanja. Pravobraniteljica za djecu ovom će području posvetiti pažnju i u sljedećem razdoblju.

3.9 EKOLOŠKA ZAŠTITA DJECE

Jedno od najvažnijih dječjih prava, prema Konvenciji o pravima djeteta, je pravo na život, a obveza države je u najvećoj mogućoj mjeri osigurati opstanak i razvoj djeteta. Ugroženost zdravlja i života djece je bilo predmetom postupanja ureda pravobraniteljice za djecu povodom pritužbi na slučajevе štetnih imisija, onečišćenja zraka i neionizirajućeg zračenja, koji su nastali uslijed industrijske proizvodnje, odnosno prerade naftnih derivata u najbližem

gradskom okružju, koncentracije otrovnih ispušnih plinova na autobusnom stajalištu u neposrednoj blizini dječjeg vrtića, organiziranih posjeta djece odlagalištu otpada te rada telekomunikacijskih uređaja postavljenih u područjima stambenih zona. Povremeni slučajevi zagađenosti rijeka, jezera i ostalih vodotoka te zdravstvena ispravnost vode za piće, također su predmetom praćenja Ureda pravobraniteljice, kao moguća opasnost za zdravlje i život djece. Zaostala minsko eksplozivna sredstva, u pojedinim dijelovima Hrvatske na velikim površinama, stvarna su opasnost za djecu. Svi navedeni primjeri naglašavaju daljnju potrebu podizanja svijesti u društvu usmjerene na ekološki pristup rješavanju problematičnih situacija, kao i prevencije mogućih štetnih događaja radi zaštite zdravlja i života, ponajprije djece kao najranjivije skupine.

3.10 PRAVILNA PREHRANA

Pravilna prehrana jedno je od izuzetno važnih prava djece, posebice imamo li u vidu da je ona važan temelj zdravog života te da prehrambene navike stečene u najranijoj dobi imaju bitan utjecaj na zdravlje i kvalitetu života ljudi. Stoga izražavamo zadovoljstvo zbog informacija o uvođenju pravilne prehrane u dječje vrtiće i škole, što sa zanimanjem pratimo i podržavamo. Kako bismo javno progovorili o pravu djece na pravilnu prehranu, u Osijeku smo 21. studenoga 2007. organizirali stručnu raspravu uz sudjelovanje stručnjaka prehrambene tehnologije, liječnika, medicinskih djelatnika u vrtićima, ravnatelja odgojno-obrazovnih institucija. Osim toga, aktivnosti Ureda bile su usmjerene na potrebu djelotvornije zaštite djece od izloženosti reklamama koje ih pozivaju na konzumaciju prehrambenih proizvoda, koji svojim sastavom ne odgovaraju dječjim prehrambenim potrebama.

3.11 ZDRAVSTVENI ODGOJ I OBRAZOVANJE

U vezi s predloženim programima zdravstvenog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole, Ured je u siječnju 2007. Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi (MZSS) uputio preporuku s kojom je upoznao i druge zainteresirane te ju dao na uvid javnosti. U preporuci je, među ostalim, istaknuto poznato stajalište Ureda o standardima kvalitetnog zdravstvenog odgoja.

U listopadu smo zatražili od oba ministarstva izvješće o tome koje su konkretne izmjene tražene od Stručnog povjerenstva MZSS-a, procjenu o tome jesu li one u suglasju sa standardima kvalitetnog zdravstvenog odgoja koje je pravobraniteljica za djecu navela u svojoj preporuci iz siječnja kao i o tome jesu li one učinjene. Izvješće nismo dobili. U studenome smo MZOŠ-u i MZSS-u uputili mišljenje o Eksperimentalnom programu zdravstvenog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole u kojem smo zaključili kako većina preporuka nije uvažena. U odgovoru na naše mišljenje MZOŠ, navodi da je "...Ministarstvo poštovalo i uvažilo preporuke Ureda... iznesene u siječnju 2007." Ured je svoju procjenu o uvođenju zdravstvenog odgoja, na traženje, uputio i Uredu povjerenika za ljudska prava Vijeća Europe.

U siječnju 2008. MZOŠ je najavio da će provođenje zdravstvenog odgoja i obrazovanja započeti najvjerojatnije u ožujku. Nažalost, program se još uvijek ne provodi.

Mišljenje je Ureda da je važno hitno djeci učiniti dostupnima sadržaje iz svih pet područja programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja.

3.12 PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Pojedinačne prijave vezane uz predškolski odgoj i obrazovanje odnose se na: dostupnost vrtića djetetu s posebnom potrebom i djetetu iz specifičnih obiteljskih okolnosti, obiteljsko-pravnu problematiku, komunikacijske probleme između roditelja i odgajatelja ili vrtića, sigurnost, roditeljsku suglasnost za neke stručne postupke u vrtiću, organizaciju rada vezanu

uz stalnost odgojne grupe, neprimjerene postupke odgajatelja, objavljivanje fotografija iz vrtićkog života, prehranu u vrtiću i neprimjereno ponašanje stanara u blizini vrtića prema djeci. Opće inicijative odnose se na: zaštitu djece u brakorazvodu, suglasnost za stručni rad s djetetom, dostupnost predškolskog odgoja i obrazovanja, sigurnost djece, odvođenje djece u trgovački centar i na odlagalište otpada u okviru odgojnih programa, zaštitu privatnosti djece, partnerstvo roditelja i odgojitelja.

Vežano uz Pedagoški standard predškolskog odgoja i obrazovanja, zabrinjava dugoročni vremenski okvir za njegovu punu primjenu. Nužnom smatramo i međuresornu suradnju tako da na djecu predškolske dobi direktno i zajednički budu usmjerena nadležna ministarstva, Agencija za odgoj i obrazovanje, gradski i županijski uredi te nevladine udruge.

3.13 ZAŠTITA DJECE OD PORNOGRAFIJE

Pravobraniteljica za djecu primila je više pritužbi roditelja vežano uz dostupnost pornografije djeci. Pritužbe su se odnosile na oglase za tzv. „vruće telefone“ u dnevnim novinama, izlaganje časopisa i DVD-a pornografskog sadržaja u kioscima, emitiranje pornografske reklame na televiziji u jutarnjem terminu, dostupnost pornografije djeci putem interneta i mobilnih telefona. Izloženost djeteta pornografskim sadržajima uzrokuje teškoće u emocionalnom razvoju djeteta i narušavaju kontinuitet normalnog psiho-seksualnog razvoja te je dijete, suočeno s informacijama neprilagođenima njegovoj dobi, onemogućeno učiti o spolnosti vlastitim prirodnim ritmom. To može dovesti do zbunjenosti, prestrašenosti ili traumatiziranosti te ostaviti neizbrisive posljedice. Očito je da zakonska regulativa na ovom području nije dostatna i nije u najboljem interesu djece. Pravobraniteljica za djecu će stoga i u sljedećem razdoblju aktivno djelovati kako bi se na tom području postigla bolja zaštita djece, u skladu s Konvencijom o pravima djeteta i načelom najboljeg interesa djece.

3.14 ZAŠTITA DJECE U PROMETU

Unatoč provođenju kampanje MUP-a za sigurnost u prometu, akcije HAK-a za sigurnost najmlađih sudionika u prometu, strožih odredbi Zakona o sigurnosti prometa na cestama vežano uz vožnju pod utjecajem alkohola, broj poginule te teško i lakše ozlijeđene djece i dalje je velik. Pravobraniteljica je uputila preporuku o sigurnosti djece u školskim autobusima i osobnim automobilima, Ministarstvu mora, turizma, prometa i veza i Ministarstvu unutarnjih poslova. Također je upozorila nadležne jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, o potrebi potpunog poštovanja i udovoljavanja uvjetima iz Pravilnika o uvjetima koje moraju ispunjavati vozila kojima se prevoze djeca, s obzirom da sufinanciraju organizirani prijevoz školske djece do škole.

U preporuci upućenoj MUP-u istaknuta je potreba sustavne provedbe članka 163. Zakona o sigurnosti prometa, prema kojoj vozač osobnog automobila ne smije na prednjem sjedalu prevoziti dijete mlađe od 12 godina, niti na stražnjem sjedalu dijete mlađe od pet godina, osim u dječjoj sjedalici pričvršćenoj na stražnjem sjedalu, u kojoj dijete mora biti vežano. Istaknuta je i potreba provođenja kampanja koje bi podigle razinu osviještenosti javnosti za ovaj problem. I u sljedećem izvještajnom razdoblju sigurnost djece u školskim autobusima, u osobnim automobilima, ali i kao pješaka u prometu bit će među prioritetima u djelovanju pravobraniteljice.

3.15 ZAŠTITA DJECE OD TJELESNOG KAŽNJAVANJA

Kada je 2004. godine Odbor UN-a za prava djeteta razmatrao drugo periodično Izvješće Vlade RH prema Konvenciji o pravima djeteta, u Hrvatskoj je već bila na snazi zabrana tjelesnog kažnjavanja djece i to Obiteljskim zakonom i Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji. Odbor je stoga preporučio da Hrvatska provede sveobuhvatno istraživanje o nasilju nad djecom u obitelji, osnaži kampanje jačanja javne svijesti, u koje trebaju biti uključena i djeca

sama, kako bi se spriječilo zlostavljanje djece i promovirali pozitivni i nenasilni oblici odgoja i poštovanja prava djece te istaknule negativne posljedice tjelesnog kažnjavanja; ocijenio se rad postojećih institucija i osiguralo dodatno obrazovanje stručnjacima na ovom području, ojačale mjere za ohrabrivanje prijavljivanja i procesuiranja počinitelja te osigurala briga, puna fizička i psihološka rehabilitacija i reintegracija žrtava.

Zakonodavac je u Republici Hrvatskoj to prihvatio i sankcionirao, tako da je tjelesno kažnjavanje djece prekršaj, a ukoliko uzrokuje ozljede djeteta, tada predstavlja kazneno djelo, a u tom smislu donesene su i pravomoćne sudske odluke.

U Nacionalnom planu aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine, kao jedna od mjera predviđa se i senzibiliziranje javnosti o potrebi sprečavanja tjelesnog kažnjavanja i svih drugih oblika nasilja nad djecom. Nažalost, od Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, unatoč traženju, nismo dobili podatke o provedbi navedenih aktivnosti. Nužno je provoditi edukativne i preventivne kampanje kojima će se širokoj javnosti, a posebno roditeljima, budućim roditeljima, djeci, učiteljima, odgajateljima, sportskim trenerima i pedijatrima, pružiti informacije o alternativnim načinima odgoja i štetnim posljedicama koje tjelesno kažnjavanje uzrokuje. No, važno je kontinuirano provoditi edukaciju i stručnjaka – policajaca, državnih odvjetnika, sudaca, socijalnih radnika, od kojih se očekuje da budu osviješteni za najbolji interes djeteta, u dosljednoj primjeni zakonskih normi.

3.16 STRUČNA RASPRAVA "BAZA PODATAKA O POČINITELJIMA SPOLNIH DELIKATA NA ŠTETU DJECE

Ured pravobraniteljice za djecu inicirao je i organizirao stručnu raspravu pod nazivom „Baza podataka o počiniteljima spolnih delikata na štetu djece“, koja je održana 19. studenog 2007. godine u Hrvatskoj odvjetničkoj komori u Zagrebu. Uz stručnjake iz područja prava, psihijatrije, psihologije i zaštite dječjih prava, raspravu su pratili brojni predstavnici institucija i udruga koje se bave tom problematikom. Ovom stručnom raspravom pravobraniteljica se pridružila obilježavanju Međunarodnog dana prevencije zlostavljanja djece. Prikupljanje i čuvanje podataka o počiniteljima spolnih delikata na štetu djece, međunarodnopravna je obveza Republike Hrvatske, koja proizlazi iz Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od spolnog zlostavljanja i iskorištavanja, čija je potpisnica i Republika Hrvatska. Nedvojbeno je da i Hrvatska mora osnovati takvu bazu podataka, no koji će se točno podaci u njoj čuvati i koliko dugo, koje će tijelo biti nadležno, kome će sve podaci biti dostupni i u koje će se svrhe koristiti, valja definirati prije njezina osnivanja.

3.17 PRAVO NA POSVOJENJE

Vezano uz zaštitu prava djeteta na posvojenje, Uredu su se obraćali potencijalni posvojitelji ukazujući na teškoće na koje nailaze u postupku posvojenja, osobito zbog nepostojanja jedinstvenog državnog registra potencijalnih posvojitelja i neumreženosti centara za socijalnu skrb zbog čega su prisiljeni na podnošenje zahtjeva na adresu svih centara za socijalnu skrb kako bi povećali šanse za posvojenje. Obračali su nam se i djelatnici ustanova u koje su djeca bez odgovarajuće skrbi smještena, ukazujući na dugotrajnost boravka djece u ustanovama te tražeći pomoć kako bi se postupci posvojenja ubrzali. Upravo je zato Ured predlagao da se u postupku izmjena Obiteljskog zakona ne briše dobna granica za posvojenje, jer će se time smanjiti interes za posvojenje djece starije dobi, za koju se ionako teško pronalaze posvojitelji. Omogućavanjem da sasvim malu djecu posvajaju i osobe u podmakloj dobi, narušava se interes djeteta da posvojiteljski odnos bude najsličniji biološkom roditeljstvu. Nažalost, prijedlog Ureda nije prihvaćen.

Uredu je prijavljeno i narušavanje prava na privatnost posvojene djece. Iako su podaci o posvojenju službena tajna, nadležna tijela od posvojitelja zahtijevaju da, radi ostvarivanja određenih prava, uz rodni list djeteta prilažu i rješenje o posvojenju pa tako ti podaci postaju dostupni mnogima. Stoga je Ured pravobraniteljice uputio preporuku nadležnim tijelima da poduzmu mjere za sprečavanje te negativne prakse.

3.18 MANIPULACIJA DJECOM U POLITIČKE SVRHE

Pravobraniteljica za djecu u više je navrata pozvala političke stranke da u svoje političko djelovanje, posebice u predizborno vrijeme, ni na koji način ne uključuju djecu. Djeca nisu glasači, mnoga od njih ne mogu procijeniti vrstu političkog utjecaja ni imati kritički odnos prema njemu. Instrumentalizacija djece kako bi se postigli politički ciljevi, ne bi trebala biti uobičajeno sredstvo političke komunikacije. Istodobno Ured je apelirao na političke stranke da u svojim političkim programima posebnu pozornost posvete djeci, ugrađujući konkretne načine i uvjete ostvarivanja njihovih prava, interesa i dobrobiti.

4 SUDJELOVANJE U JAVNIM AKTIVNOSTIMA USMJERENIM PREMA POBOLJŠANJU POLOŽAJA DJECE

4.1 NACIONALNI PLAN AKTIVNOSTI ZA PRAVA I INTERESE DJECE OD 2006. DO 2012. GODINE

Nacionalnim planom aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine predviđeno je, u 15 područja djelovanja, 124 mjere i nizom aktivnosti, u razdoblju od sedam godina, sustavno poboljšanje stanja prava djece, uz što bolju zaštitu njihovih interesa. Plan aktivnosti kao nositelje obuhvaća sva nadležna tijela državne uprave, jedinice regionalne (područne) i lokalne samouprave, stručne i znanstvene institucije i organizacije civilnog društva pa i Ureda pravobraniteljice za djecu. Aktivnosti Ureda pravobraniteljice za djecu iz Nacionalnog plana tijekom 2007. godine bile su zajedničke poslovima Ureda, te su detaljno opisane u pojedinim poglavljima ovog izvješća. Tijekom 2007. Ured je pratio provedbu Nacionalnog plana i tražio izvješća o postupanju. Informacije o provedbi Nacionalnog plana još nisu dostupne stručnoj i široj javnosti u onom obimu kako se očekuje, niti su svi sudionici, zaduženi za aktivnu provedbu, poznati s razlozima i sadržajem plana, područjima djelovanja te rokovima i indikatorima provedbe.

4.2 NACIONALNI PROGRAM ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA

Na poziv Ureda za ljudska prava Vlade RH, Ured pravobraniteljice za djecu sudjelovao je u izradi Nacrta Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011. godine u poglavlju "Djeca i mladi". Ured je predlagao da se u Nacionalni program ugradi niz mjera kojima bi se naglasila opredijeljenost Republike Hrvatske za uvažavanje i promicanje prava djece.

4.3 ZAŠTITA DJECE KOJA PROSE

Problem djece koja prose uočen je kao ozbiljni društveni problem čijem rješavanju trebaju, koordiniranim aktivnostima, pristupiti sva nadležna tijela. Ured pravobraniteljice za djecu pozvao ih je da imenuju članove radne skupine za izradu Protokola te je u prosincu 2007. godine formirana radna skupina u čijem sastavu su uz predstavnika Ureda pravobraniteljice za djecu i predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Visokog prekršajnog suda, Državnog odvjetništva i Policijske uprave zagrebačke. Radna skupina izradila je nacrt Protokola te ga uputila na stručnu raspravu unutar tijela uključenih u projekt.

4.4 UNICEF-OV PROGRAM "RANI RAZVOJ I POTICAJNO RODITELJSTVO"

Ured je i ove godine sudjelovao, kroz članstvo u radnoj skupini, u UNICEF-ovom programu "Rani razvoj i poticajno roditeljstvo" i akciji "Prve tri su najvažnije".

Sastavni dio projekta je i edukacija zdravstvenog osoblja (patronažnih sestara) i roditelja, te početak rada četiri multidisciplinarna mobilna tima (pedijatar, fizioterapeut, psiholog) koji već djeluju na području Čakovca, Siska i Đakova.

4.5 OBILJEŽAVANJE 19. STUDENOGA - SVJETSKOG DANA PREVENCIJE ZLOSTAVLJANJA DJECE

Ured pravobraniteljice za djecu pridružio se međunarodnom obilježavanju 19. studenoga, svjetskog dana prevencije zlostavljanja djece, kao aktivni član međunarodne koalicije 128 zemalja svijeta i 781 svjetske organizacije koja provodi kampanju za prevenciju nasilja nad djecom i zlostavljanja djece.

5 PREPORUKE ZA PODUZIMANJE MJERA ZA SPRJEČAVANJE ŠTETNIH DJELOVANJA KOJA UGROŽAVAJU PRAVA I INTERESE DJECE

5.1 PREPORUKA O ZAŠTITI DJECE U SISKU ZBOG INDUSTRIJSKOG ONEČIŠĆENJA

Pravobraniteljica za djecu uputila je preporuku nadležnim tijelima, vezano uz pravo djece na zdrav okoliš i postizanje najviše moguće razine zdravlja u Sisku, koja se odnosila na poduzimanje više konkretnih mjera, s krajnjim ciljem uklanjanja nepravilnosti u radu postrojenja i mogućih uzroka oboljenja.

5.2 PREPORUKA U VEZI SA SLIKOVNICOM "SPALIONICA - SMEĆA ČISTIONICA"

Stajalište je Ureda pravobraniteljice za djecu da je izrada slikovnica o zbrinjavanju otpada legitiman put ostvarivanja pedagoških ciljeva, ali da djeca pritom ne bi smjela biti «sredstvo» za prenošenje ideja odraslima, kao što je predstavnik nakladnika iznosio u javnosti, već ishodište treba biti u dječjim potrebama. Također je legitimno informirati građane o projektima zbrinjavanja otpada koji se planiraju u Zagrebu, ali promidžba ideje o potrebi gradnje spalionice, kao uobičajenog rješenja koje se primjenjuje i u europskim metropolama, treba biti usmjerena prema odraslima.

5.3 PREPORUKA O SPONZORSKIM UGOVORIMA

U svezi s potpisivanjem Ugovora o sponzorstvu između Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i Coca-Cole, radi sponzoriranja Državnog prvenstva školskih sportskih društava osnovnih i srednjih škola, smatramo kako je oglašavanje i dijeljenje nezdravih napitaka djeci u suprotnosti sa Nacionalnim planom aktivnosti za prava i interese djece u dijelu koji se odnosi na prehranu, predviđa edukaciju djece i roditelja o važnosti unosa dovoljnih količina vode i tekućine, što se postiže promidžbom i dijeljenjem vode, no i smanjenje konzumacije gaziranih pića i sokova, osim sokova iz svježe iscijeđenog voća.

5.4 PORUKA POLITIČARIMA U POVODU IZBORNE KAMPANJE: DJECA NEMAJU PRAVO GLASA, ALI IMAJU SVOJA PRAVA

Prema iskustvu iz proteklih godina, u izbornoj se kampanji najčešće marginaliziraju pitanja zaštite i promicanja dječjih prava, a pravobraniteljica je podsjetila na neke bolne točke koje svjedoče o nezadovoljavajućem položaju djece u Hrvatskoj i pozvala političare da u svojim programima jasno kažu kako namjeravaju poboljšati stanje dječjih prava u nas.

5.5 POZIV – SPRIJEČIMO UTAPANJE DJECE

Pravobraniteljica za djecu pozvala je roditelje, odgojitelje i sve koji se skrbe o djeci da s velikom pažnjom i oprezom nadziru djecu dok se kupaju na bazenima, moru, jezeru ili rijeci, kao i kod kuće u malim bazenima na napuhavanje ili u kadi. Apelirala je na odrasle da u takvim okolnostima ne povjeravaju dijete na brigu drugom, starijem djetetu, opterećujući ga tako za njega prevelikom odgovornošću, te da niti djeci školske dobi ne bi trebalo dopustiti da sama plivaju u područjima bez nadzora, poput kanala ili rijeka.

5.6 PREPORUKA U CILJU SMANJENJA SMRTNOSTI NOVOROĐENČADI

Ured pravobraniteljice za djecu uputio je preporuku Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti pozivajući ih na hitnu realizaciju mjera zacrtanih Nacionalnim planom aktivnosti za dobrobit, prava i interese djece od 2006. do 2012. godine. Te mjere, među ostalim, predviđaju ustrojavanje savjetovaništa i centara za planiranje obitelji i reprodukcijskog zdravlja, a s ciljem smanjenja smrtnosti novorođenčadi, sustavno praćenje i zdravstveni nadzor svih žena u trudnoći, pri porođaju i nakon porođaja, kao i poticanje razvoja preventivnih aktivnosti, kao što su ustrojavanje mobilnih savjetodavnih timova za ruralna i teško dostupna područja te provođenje kampanja za informiranje javnosti, posebice trudnica, o mogućnostima koje im stoje na raspolaganju u slučaju rođenja neželjenog djeteta.

5.7 PREPORUKA ZA ZAŠTITU DJECE U ŽELJEZNIČKOM PROMETU

Zabrinuti zbog informacije o ugroženosti ljudskih života zbog nepostojanja željezničke postaje u Ilači i ruševnosti željezničkog kolodvora, u prosincu 2007. zamolili smo Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, koje je nadležno za poslove sigurnosti željezničkog prometa, da u cilju zaštite zdravlja i sigurnosti djece provjere navode o ugroženoj sigurnosti putnika koji čekaju vlak uz prugu te da, u vezi s time, poduzmu mjere zaštite djece.

5.8 PREPORUKA VIJEĆU ZA NACIONALNI KURIKULUM ZA PREDŠKOLSKI, OSNOVNOŠKOLSKI I SREDNJOŠKOLSKI SUSTAV ODGOJA I OBRAZOVANJA

U cilju implementacije odredbi Konvencije o pravima djeteta, Ured pravobraniteljice za djecu je preporučio Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, kao nositelju aktivnosti predlaganja Nacionalnog pedagoškog standarda i Nacionalnog kurikuluma predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, da pri izradi navedenih dokumenata, važnih za budućnost djece, osigura prioritet načelu zaštite dobrobiti djeteta.

5.9 PREPORUKA O UVOĐENJU BESPLATNOG SREDNJOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA

Preporučili smo i podržali uvođenje besplatnog srednjoškolskog obrazovanja i poticajne mjere kojima će, kako je to i člankom 87. stavkom 4. Obiteljskog zakona propisano, svako dijete imati pravo na izbor obrazovanja i zanimanja i pravo na zapošljavanje u skladu sa svojim sposobnostima i svojom dobrobiti.

5.10 PREPORUKA O ŠKOLSKIM UDŽBENICIMA

Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa pravobraniteljica za djecu preporučila je da poduzme mjere kako bi se smanjila težina školske torbe i osigurala provedba zakonskih odredbi o maksimalnom dnevnom i tjednom opterećenju učenika i ravnomjernom rasporedu sati, kako učenici ne bi bili opterećeni nastavom i do sedam sati dnevno.

5.11 PREPORUKA O NEPRIHVATLJIVOSTI IZLETA ŠKOLA I VRTIĆA U TRGOVAČKE CENTRE

Jedini interes, kojem takvi „izleti“ služe, jest ostvarivanje profita pojedinaca, a na financijski gubitak djece i njihovih roditelja s porukom koja nije edukativna. „Izleti“ djece u prodajne centre primjer su najgrubljeg ekonomskog iskorištavanja djece, a u organizaciji škola i vrtića, za što oni snose i odgovornost.

5.12 ZAŠTIĆENOST DJECE U MANIFESTACIJI „MARATON BEBA“

«Maraton beba» zasigurno ne donosi nikakve dobrobiti za djecu, jer se radi o manifestaciji koja je potpuno neprimjerena maloj djeci, njihovim potrebama i razvojnim karakteristikama. Stoga cijeneći aktivnosti organizatora i nastojanja usmjerena pojačavanju „vidljivosti” djece u društvu, preporučili smo da u budućim akcijama u koje su uključena djeca, ona ne budu stavljena u ulogu zabavljača odraslih i da se ne ističu pobjednici, čime će se štititi njihova prava i interes.

5.13 PREPORUKA O ZAŠTITI DJECE OD ZLOUPORABE ALKOHOLA, SUKLADNO ZAKONU O UGOSTITELJSTVU I ZAKONU O TRGOVINI

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva smo zamolili da informira struku i javnost o praktičnoj provedbi članka 12. Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti. Zatražili smo da omogući što efikasniju primjenu odredbi o zabrani usluživanja i konzumiranja alkohola u ugostiteljskim objektima maloljetnicima. Istovremeno smo preporučili da informacije o praktičnoj primjeni zakonskih odredbi u odnosu na osobe mlađe od 18 godina proširi i na područje zabrane prodaje alkohola i drugih pića koja sadržavaju alkohol te na područje zabrane prodaje duhanskih proizvoda (koje je regulirano posebnim zakonskim propisima).

5.14 PREPORUKA O OGLAŠAVANJU U ŠKOLAMA

Pravobraniteljica za djecu uputila je preporuku Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa te svim županima i pročelnicima županijskih ureda koji su nadležni za obavljanje poslova vezanih uz djelatnosti odgoja i obrazovanja da u budućnosti djeluju na način da oglašavačkoj industriji i reklamnim kampanjama ne bude mjesta u školama, ali i u drugim prostorima u kojima pretežito borave djeca, kao što su vrtići, dječji domovi i sl., a koji su u njihovoj nadležnosti. Također smo preporučili da upoznaju ravnatelje navedenih ustanova s preporukom te da naputkom osiguraju njegovu primjenu.

5.15 PREPORUKA POVODOM OBJAVLJIVANJA OGLASA PORNOGRAFSKOG SADRŽAJA

Pravobraniteljica za djecu zaprimila je više pritužbi građana kako se u dnevnim novinama objavljuju oglasi pornografskog sadržaja, čak ponekad u neposrednoj blizini oglasa za, primjerice, Hrabri telefon. Pravobraniteljica za djecu uputila je preporuku glavnim urednicima tiskovina, no kako su se u nekoliko medija oglasi nastavili objavljivati i unatoč preporuci, pravobraniteljica za djecu uputila je Glavnom državnom odvjetniku prijedlog za pokretanje kaznenog postupka, smatrajući kako objavljivanje ovakvih oglasa predstavlja ostvarenje elemenata kaznenog djela upoznavanja djece s pornografijom, opisano i kažnjivo po članku 197. Kaznenog zakona.

5.16 PREPORUKA O SPECIJALIZACIJI ZA ODVJETNIKE KOJI ZASTUPAJU DJECU

Pravobraniteljica za djecu uputila je Ministarstvu pravosuđa preporuku da, u suradnji s Hrvatskom odvjetničkom komorom, sucima za mladež i državnim odvjetnicima za mladež, Pravosudnom akademijom i relevantnim fakultetima (Pravni, Filozofski i Edukacijsko-

rehabilitacijski fakultet) izradi i donese propis temeljem kojega bi se odvjetnicima dodjeljivala licenca za zastupanje djece u kaznenim postupcima u kojima su djeca počinitelji ili oštećenici. kaznenih djela

5.17 PREPORUKA O SIGURNOSTI DJECE U ŠKOLSKIM AUTOBUSIMA I OSOBNIM AUTOMOBILIMA

Od ravnatelja policije i ministra razvitka, pomorstva, prometa i veza zatražili smo izvješće o provođenju Zakona o sigurnosti prometa na cestama, vezano uz članak 163. i Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati vozila kojima se prevoze djeca te preporučili poduzimanje mjera, uključujući i promidžbene, edukativne kampanje o važnosti korištenja dječjih sjedalica, kako bi se dodatno zaštitila i promicala sigurnost djece u prometu.

5.18 PREPORUKA O UVOĐENJU KOLEGIJA O NASILJU NAD DJECOM I MEĐU DJECOM NA FAKULTETE

S ciljem kvalitetne zaštite prava i najboljih interesa djece, nadležnim tijelima uputili smo preporuku i među ostalim ukazali na potrebu žurnog realiziranja mjere izrade nastavnog programa novog kolegija „Nasilje nad i među djecom“ i njegovog uvođenja na dodiplomske i poslijediplomske studije odgovarajućih fakulteta.

5.19 PREPORUKA ZA OSNIVANJE POLIKLINIKE ZA ZAŠTITU DJECE U DALMATINSKOJ REGIJI

Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba svojom djelatnošću, obilježjima i postignućima jedinstvena je ustanova u Hrvatskoj te predstavlja model koji je pokazao svoju efikasnost i nužnost u području zaštite djece, no više ne može sa sadašnjim kapacitetima pružiti pomoć svoj djeci koja to trebaju. S obzirom na podatke Ureda pravobraniteljice za djecu o potrebama djece u dalmatinskoj regiji, uputili smo preporuku i predložili regionalnim centrima i županijama u Dalmaciji da razmotre i pokrenu otvaranje slične institucije u dalmatinskoj regiji.

5.20 PREPORUKA O USPOSTAVLJANJU BAZE PODATAKA O POČINITELJIMA SPOLNIH DELIKATA NA ŠTETU DJECE

Preporučeno je osnivanje radne skupine za izradu nacрта o prijedlogu zakona koji će regulirati područje uspostave baze podataka o počiniteljima spolnih delikata na štetu djece u Republici Hrvatskoj, te analizu postojećih zakona koje je potrebno uskladiti s Konvencijom Vijeća Europe o zaštiti djece od spolnog iskorištavanja i zlostavljanja, kako bi baza podataka uistinu bila efikasna u zaštiti djece od seksualnih delikata.

6 SUDJELOVANJA U POSTUPKU IZRADE PROPISA

6.1 ZAKON O PRAVNOJ POMOĆI

Ured je predložio da se pravo na pravnu pomoć prizna u postupcima koji se vode na temelju međunarodnih konvencija, koji se tiču zaštite prava i dobrobiti djece; u postupcima zaštite djece i mlađih punoljetnika s poremećajima u ponašanju; u obiteljsko pravnim postupcima, osim postupaka koji uključuju smanjenje iznosa uzdržavanja; u prekršajnim postupcima, koji se vode temeljem Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji u odnosu na osobe oštećene prekršajem te u kaznenim postupcima u odnosu na osobe oštećene kaznenim djelom. Vezano uz situacije u kojima se, temeljem zakona, obavezno odobrava pravna pomoć, predložili smo da se, uz žrtve trgovanja ljudima, to pravo obavezno prizna i djeci bez pratnje zatečenoj na području Republike Hrvatske, kao i djeci oštećenoj kaznenim djelom te u postupcima ostvarivanja

prava djeteta na uzdržavanje. Također smo predložili da se tim kategorijama i u tim postupcima pravo na pravnu pomoć ne veže uz materijalni status obitelji.

6.2 ZAKON O ORUŽJU

Smatrali smo važnim u tekst Zakona o oružju ugraditi odredbe kojima bi se propisali restriktivniji uvjeti za dobivanje dozvole za nošenje oružja, strože kažnjavalo one koji ga neovlašteno posjeduju te skratilo rokove važenja dozvole za držanje i nošenje oružja te smo u tom smjeru uputili naše prijedloge. Nažalost, ovi prijedlozi nisu prihvaćeni.

6.3 ZAKON O IZVRŠENJU SANKCIJA IZREČENIH MALOLJETNICIMA ZA KAZNENA DJELA I PREKRŠAJE

Predložena je jača kontrola uspješnosti tretmana kao i kontrola odluka usmjerenih na ograničavanje slobode kretanja te uključivanje stručnjaka raznih profila u izvršenje odgojnih mjera u slučajevima kada je narušeno duševno zdravlje maloljetnika, u slučajevima poremećaja ličnosti, ovisnosti i sl. Ured je predlagao i veću zaštitu privatnosti maloljetnika, poštovanje i olakšavanje prava na pritužbu na stegovne mjere, omogućavanje lakšeg smještaja u Odjel za pojačanu brigu i nadzor po zahtjevu maloljetnika te ograničavanje smještaja uz punoljetne osobe. Kako ovaj zakon još nije upućen u saborsku proceduru, nadamo se da će naše preporuke biti uvažene i da će se u sljedećem izvještajnom razdoblju zakon donijeti i stupiti na snagu.

6.4 ZAKON O STRANCIMA

U prošlom izvještajnom razdoblju, Ured pravobraniteljice sudjelovao je svojim prijedlozima i mišljenjima u postupku izrade prijedloga Zakona o strancima te je aktivnost nastavljena i u ovom izvještajnom razdoblju. Ministarstvo unutarnjih poslova prihvatilo je prijedloge Ureda vezano uz status djeteta žrtve, njegovu zaštitu i pojačanu ulogu nadležnog Ministarstva socijalne skrbi te primjedbe vezano uz usklađivanje terminologije s Obiteljskim zakonom.

6.5 ZAKON O ZAŠTITI POTROŠAČA

Uputili smo brojne preporuke proizvođačima, trgovcima i pružateljima usluga, no s rezultatima ne možemo biti zadovoljni. Pokazalo se, kako samoregulacija tržišnih čimbenika na ovom području nije zadovoljavajuća te kako je očito potrebna jača zakonodavna regulativa. Izrada novog Zakona o zaštiti potrošača bila nam je stoga od velike važnosti te smo predlagatelju, Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva uputili više prijedloga koji su išli za adekvatnom zaštitom prava djece na području oglašavanja. Svi prijedlozi pravobraniteljice bili su odbijeni te su djeca Zakonom o zaštiti potrošača, u ovom trenutku praktično nezaštićena od povrede njihovih prava, iz razloga koji su Uredu pravobraniteljice za djecu nepoznati.

6.6 ZAKON O AUDIOVIZUALNIM DJELATNOSTIMA

Djeca su osobito često izložena sadržajima neprimjerenim njihovoj dobi, a samoregulacija se nije u dosadašnjoj praksi pokazala učinkovitom. S obzirom na pritužbe roditelja da su pornografski sadržaji u videotekama izloženi tako da su dostupni djeci, predlagali smo da se Zakonom propiše koji se sadržaji mogu izlagati samo u posebnim izdvojenim prostorijama u koje djeca ne bi imala mogućnost pristupa što je prihvaćeno.

6.7 ZAKON O PRAVOBRANITELJU ZA OSOBE S INVALIDITETOM

U postupku donošenja Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom, pravobraniteljica za djecu ukazala je na mogućnost pozitivnog sukoba nadležnosti, s obzirom na to da su djeca s teškoćama u razvoju, prema sadašnjem zakonskom uređenju, u nadležnosti pravobraniteljice za djecu i pravobranitelja/ice za osobe s invaliditetom.

6.8 ZAKON O DOPLATKU NA SLJEPOĆU

Ured pravobraniteljice za djecu sačinio je svoj prijedlog i mišljenje na zaprimljeni Prijedlog Zakona o doplatku na sljepoću Hrvatskog saveza slijepih te će i nadalje sudjelovati svojim prijedlozima i mišljenjima kako bi se na ujednačen način reguliralo pravo osoba s najtežim oblicima invaliditeta na doplatu kojim bi se pokrili dodatni troškovi kojima su ove osobe izložene zbog svoje invalidnosti.

6.9 ZAKON O ELEKTRONIČKIM MEDIJIMA

Ured je podržao donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim medijima te je uputio niz prijedloga u cilju zaštite djece. Među ostalim, predložili smo da se Zakonom propiše vrijeme u kojem se ne smiju objavljivati sadržaji štetni za djecu, da se zabrana oglašavanja i teletrgovine proširi i na kladionice, kockarnice i automate za igre na sreću čije reklamiranje nije dopušteno, no ti prijedlozi, nažalost, nisu usvojeni. Sa zadovoljstvom možemo konstatirati kako je usvojen naš prijedlog kojim se uvodi prekršajna odgovornost pravne ili fizičke osobe koje objave programske sadržaje koji mogu ozbiljno ugroziti fizički, mentalni ili moralni razvoj djece, posebno one koji uključuju pornografiju ili bezrazložno nasilje kao i one koje obavljaju oglašavanja i teletrgovinu protivno zakonskim odredbama.

6.10 OBITELJSKI ZAKON

Prijedlozi Ureda bili su usmjereni na poboljšanje položaja djece vezano uz ostvarivanje prava na uzdržavanje te je prihvaćeno da ovrha radi naplate potraživanja za uzdržavanje djeteta ima prednost pred drugim tražbinama, neovisno o vremenu njihova nastanka. Nažalost, prijedlozi Ureda da se ukine vremensko ograničenje od tri godine za isplatu privremenog uzdržavanja iz sredstava centra za socijalnu skrb, kao i da se poveća visina privremenog uzdržavanja na način da se odredi raspon između 50 i 100% od uzdržavanja određenog odlukom suda, ovisno o financijskim prilikama, nisu prihvaćeni. Vezano uz zakonske novine na području posvojenja, Ured se protivio ukidanju dobne razlike i granice za posvojenje.

6.11 ZAKON O AZILU

U postupku donošenja Zakona o azilu Ured je sudjelovao svojim prijedlozima nastojeći poboljšati položaj djece koja se nađu u situaciji koja je predmetom tog Zakona. Ured je predlagao da djeca tražitelji azila i djeca koja su pod privremenom zaštitom, budu obuhvaćena zdravstvenim osiguranjem u istom opsegu kao i osiguranici obveznog zdravstvenog osiguranja. Također smo predložili da se proširi popis podataka o kojima se vodi zbirka na način da se prikupljaju i zasebno obrađuju podaci o djeci (tražiteljima azila, azilantima i djeci pod privremenom zaštitom), te svim relevantnim okolnostima za njihov status u Republici Hrvatskoj kao i da se zakonski tekst terminološki uskladi s Konvencijom o pravima djeteta. Djelomično je prihvaćen prijedlog vezano uz odredbu o imenovanju skrbnika maloljetniku starijem od 16 godina.

6.12 ZAKON O SOCIJALNOJ SKRBI

Nizom prijedloga izmjena i dopuna Ured je nastojao poboljšati položaj djece u sustavu socijalne skrbi. Predloženo je da se iznos uzdržavanja, koji dijete prima po osnovi zakonskog uzdržavanja, ne računava u prihod obitelji prilikom utvrđivanja prava iz socijalne skrbi; da se u kategorije korisnika kojima je potrebno osigurati privremeni smještaj uključe i «djeca bez pratnje»; da se povećaju naknade za roditelje njegovatelje; da se priznanje statusa roditelja njegovatelja ne veže samo uz nemogućnost osiguranja uključivanja djeteta u programe boravka, već da se taj status prizna neovisno o tome, ako je to u najboljem interesu djeteta; da se djeci iz udomiteljskih obitelji koja studiraju, poveća financijska potpora i da se to pravo

veže uz redovito i uredno ispunjavanje školskih obveza; da se centar za socijalnu skrb obveže na češći obilazak korisnika smještenih u obiteljskom domu. Nažalost, naši prijedlozi nisu usvojeni, osim prijedloga da izricanje mjere obiteljsko-pravne zaštite i osuda za prekršaj iz Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji postane zakonska prepreka za osobu koja želi pružati usluge obiteljskog doma.

6.13 ZAKON O UDOMITELJSTVU

Ured je predložio je da se pooštre kriteriji za udomitelje; da ih se obveže da skrbe o zdravlju djeteta te da omoguće psihosocijalni tretman korisnika prema uputi stručnjaka; da ih se obveže da sukladno odluci nadležnog tijela omogućuju i potiču susrete i druženja između djeteta i roditelja te drugih srodnika; da se obveže centar za socijalnu skrb na redovite obilaskе udomiteljskih obitelji i kontakte s korisnikom, kao i da se obvežu udomitelji na osposobljavanje, koje provodi centar za socijalnu skrb. Ovi su prijedlozi usvojeni no, nažalost, prijedlog o osnivanju Agencije za udomiteljstvo, kao i prijedlog da vođenje kaznenog postupka, odnosno nepravomoćna presuda za određena kaznena djela, budu preprekom za obavljanje udomiteljske djelatnosti, nisu usvojeni.

NACRT PLANA PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI VLADE RH I FONDA UJEDINJENIH NARODA ZA DJECU OD 2007. DO 2011.

Ured je izradio mišljenje o Nacrtu plana programskih aktivnosti Vlade RH i Fonda Ujedinjenih naroda za djecu od 2007. do 2011. te uputio prijedloge za koje smatra da će povećati efikasnost međunarodne i nacionalne zaštite djece. Predložili smo izmjene radi terminološke jasnoće koja će tjelesno kažnjavanje učiniti u potpunosti neprihvatljivim. Budući da se radi o neprihvatljivom ponašanju odraslih čini nam se da graduiranje stupnja („smanjenje fizičkog kažnjavanja“) ostavlja mogućnost za tumačenje da je „malo“ fizičkog kažnjavanja prihvatljivo.

6.14 NACIONALNA STRATEGIJA ZAŠTITE OD NASILJA U OBITELJI OD 2008. DO 2010. GODINE

Ured je predložio da se u tekst Nacionalne strategije ugradi tekst o Konvenciji o pravima djeteta i obvezama države vezano uz zaštitu djeteta od svakog oblika tjelesnog ili duševnog nasilja ili zloporaba, zanemarivanje ili zapuštenosti, zlostavljanja ili iskorištavanja dok o djetetu brine roditelj, zakonski skrbnik ili neka druga odgovorna osoba. Također je predloženo da se uz ostale datume o zaštiti ljudskih prava i unaprjeđenja položaja žrtava nasilja u obitelji obilježava i 19. studeni – Svjetski dan prevencije zlostavljanja djece te 20. studeni – Međunarodni dan Konvencije o pravima djeteta. Ovi prijedlozi Ureda prihvaćeni su, kao i prijedlog da Ured pravobraniteljice za djecu ne može, sukladno svojem specifičnom položaju, djelokrugu i načinu radu, biti članom radnih skupina Vlade RH i nositeljem i provoditeljem mjera koje zadaje Vlada RH. Nažalost, ostali prijedlozi Ureda usmjereni na poboljšanje položaja djece žrtava obiteljskog nasilja nisu prihvaćeni.

7 OBILAZAK DJECE KOJA BORAVE ILI SU PRIVREMENO, ODNOSNO TRAJNO SMJEŠTENA KOD FIZIČKIH I PRAVNIH OSOBA I DRUGIH PRAVNIH SUBJEKATA NA TEMELJU POSEBNIH PROPISA I OBILAZAK DRUGIH INSTITUCIJA U KOJIMA SE NALAZE DJECA

Tijekom 2007. godine djelatnici Ureda pravobraniteljice za djecu obišli su više institucija u kojima su djeca trajno ili privremeno smještena. Obilasci ustanova obuhvaćaju monitoring organizacijskih, prostornih i kadrovskih uvjeta vezanih za boravak djece u instituciji, te razgovor s djelatnicima i djecom koja borave ili su smještena u ustanovama. Nakon obilaska

svakoj ustanovi dane su preporuke Ureda. Obišli smo **Ustanove socijalne skrbi** (Centar za rehabilitaciju Fortica – Kraljevica; Dom za odgoj djece Cres; Centar za odgoj djece i mladeži Zadar; Odgojni dom Mali Lošinj; Odgojni dom Ivanec; Dom za djecu „Maslina“ - Dubrovnik; Dom za djecu „Maestral“ - Split i Podružnica „Miljenko i Dobrila“ – Kaštel Lukšić), **Institucije za zlostavljanu djecu i odrasle osobe – žrtve obiteljskog nasilja** (Dom za zlostavljanu djecu i odrasle osobe - žrtve obiteljskog nasilja “Rovinjsko sunce”; Sklonište za žrtve obiteljskog nasilja Udruge za zaštitu obitelji - Rijeka; Sklonište za žrtve obiteljskog nasilja Osijek; Caritasov dom za žene i djecu - žrtve obiteljskog nasilja i Dom za djecu i odrasle - žrtve obiteljskog nasilja “Duga - Zagreb”), **Odgojno-obrazovne ustanove** (Osnovnu školu Vis, Osnovnu školu Antun Mihanović u Osijeku, Osnovnu školu Ljudevita Gaja u Osijeku, Osnovnu školu Mertojak u Splitu i Gimnaziju u Novoj Gradiški), **Centar za autizam, Zdravstvene ustanove** (Kliniku za pedijatriju KBC Rebro, pedijatrijski odjel Opće bolnice Dubrovnik te rodilište i pedijatrijski odjel Opće bolnice Šibenik) te **Kaznene ustanove** (Odgojni zavod u Požegi, Odgojni zavod u Turopolju, Kaznionicu u Požegi, Zatvor „Remetinec“ u Zagrebu, Zatvor u Požegi, Zatvor u Osijeku, Zatvor „Bilice“ u Splitu, Zatvor u Šibeniku, Zatvor u Zadru, Zatvor u Dubrovniku, Zatvor u Gospiću, Zatvor u Rijeci i Zatvor u Puli)

8 OSTALE AKTIVNOSTI VEZANE UZ ZAŠTITU I PROMICANJE PRAVA I DOBROBITI DJECE

8.1 IZLAGANJA I SUDJELOVANJA

Tijekom 2007. godine, pravobraniteljica za djecu i njeni suradnici ostvarili su niz aktivnosti usmjerenih na praćenje, zaštitu i promicanje prava djece. Četrdesetak izlaganja i sudjelovanja na stručnim skupovima te objavljene članke u časopisima, možemo podijeliti u šest tematskih cjelina: nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje; zdravstvena prava djece; škola i dječja prava; djeca s teškoćama u razvoju; zaštita djece u medijima i promicanje prava i educiranje za prava i zaštitu djece.

8.2 MEĐUINSTITUCIONALNA I DRUGA SURADNJA

Suradnja pravobraniteljice za djecu s drugim institucijama, tijelima, nevladinim udrugama, stručnim udruženjima i pojedinim stručnjacima izuzetno je važan segment rada Ureda, s ciljem izgradnje cjelovitog sustava zaštite i promicanja prava i interesa djece te sprečavanja štetnih djelovanja koja ih ugrožavaju. Bez aktivne suradnje svih sudionika društva, kojima je cilj zaštita prava, interesa i dobrobiti djece, bilo bi nemoguće postići unapređenja na ovom području. Posebno ističemo dobru suradnju s Ministarstvom unutarnjih poslova, Hrvatskom odvjetničkom komorom, Hrvatskom psihološkom komorom i Odsjekom za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu te Agencijom za odgoj i obrazovanje.

8.3 SURADNJA S NEVLADINIM I DRUGIM ORGANIZACIJAMA

Ured je aktivno sudjelovao na poticanju suradnje nevladinih udruga i državnih tijela, s obzirom da je zajedničko djelovanje nužno s aspekta poštovanja načela najboljeg interesa djece. Tijekom 2007. surađivali smo s brojnim udrugama od kojih navodimo samo neke: Hrvatsko novinarsko društvo, Društvo za psihološku pomoć, Udruga Roda, Hrvatski pravni centar, Udruga roditelja Korak po Korak, Savez društava Naša djeca, Koordinacija udruga za djecu.

8.4 IZDAVAŠTVO I PROMIDŽBENA DJELATNOST

U povodu 18. obljetnice Konvencije o pravima djeteta, pravobraniteljica za djecu pokrenula je izdavanje doplatne poštanske marke čiji je prihod od prodaje bio namijenjen za tiskanje

slikovnica u taktilnoj tehnici za djecu s oštećenjima vida. Osim toga, tiskali smo knjižicu s Konvencijom o pravima djeteta na jeziku bliskom djeci i Zakonom o pravobranitelju za djecu te Konvenciju na hrvatskom jeziku i na dva romska jezika: Romany Chib i Limba D' Bjaš. U okviru promidžbene djelatnosti tiskan je letak o pravu na zaštitu djece od nasilja; letak o pravosudno – zaštitnim pravima djece, poster i s tekstom Konvencije o pravima djeteta na jeziku bliskom djeci u sklopu dječjih časopisa, obilježavač stranica, memory, zidni i džepni kalendari, čestitke, mape za ulaganje - sve na temu prava djece.

9 SUSRETI, SURADNJA I DRUŽENJA S DJECOM

Sukladno Zakonu o pravobranitelju za djecu, pravobraniteljica je tijekom 2007. poticala susrete s djecom koji su se odvijali u uredima pravobraniteljice u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Splitu, predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama, kaznenim ustanovama, ustanovama za djecu s posebnim potrebama, domovima za odgoj, bolnicama, domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, sjednicama dječjih tijela i na raznim skupovima. Cilj susreta bio je upoznavanje i savjetovanje djece o načinu ostvarivanja i zaštite njihovih prava i interesa, upoznavanje s ovlastima i načinom rada Ureda te poticanje djece na izražavanje mišljenja.

10 MEĐUNARODNA SURADNJA

Ured pravobraniteljice za djecu ostvario je u 2007. godini iznimno aktivnu suradnju na međunarodnom planu, koja se može grupirati u nekoliko područja: suradnja s međunarodnim organizacijama, bilateralna suradnja te sudjelovanje na međunarodnim konferencijama, seminarima i stručnim skupovima. Ured je aktivno sudjelovao u radu globalne mreže pravobranitelja za djecu, europske mreže pravobranitelja za djecu te neformalne mreže pravobranitelja za djecu Jugoistočne Europe. Također je surađivao s UNICEF-om te sudjelovao u radu Opće skupštine UN-a posvećene djeci.

11 RAD REGIONALNIH UREDA

Tijekom 2007. godine počeli su radom samostalni izvršitelji, savjetnici pravobraniteljice za djecu u uredima izvan sjedišta: u Osijeku, Splitu i Rijeci. Regionalizacija Ureda pravobraniteljice za djecu, a time i približavanje djeci, odraslima i lokalnoj zajednici, u nepunih godinu dana od osnutka pokazuje rezultate. Smatramo kako je i daljnje jačanje regionalnih ureda nužnost, budući da je većom prisutnošću na terenu i boljom vidljivošću, očekivan i daljnji rast broja pritužbi, ali i mogućnosti za samoinicijativno postupanje.

12 USTROJ I FINACIJSKO POSLOVANJE UREDA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU

12.1 USTROJ

Zakonom o pravobranitelju za djecu, Poslovníkom pravobranitelja za djecu i Pravilnikom o unutarnjem redu Ureda pravobraniteljice za djecu propisani su djelokrug poslova, ustroj i broj državnih službenika potrebnih za rad Ureda. Ured pravobraniteljice za djecu ima Službu za stručne poslove i Službu za opće poslove, u kojima je u 2007., uz pravobraniteljicu i njezine dvije zamjenice, u odnosu na utvrđen okvirni potrebni broj od 23 državna službenika, bilo zaposleno 12 državnih službenika. Tijekom 2007. godine ispunjen je kratkoročni plan prijema novih službenika u državnu službu te su popunjena četiri radna mjesta. Naime, od osnivanja, Ured pravobraniteljice za djecu radi s manjim brojem službenika od planiranog i potrebnog. Sukladno tome ustrojena su nova radna mjesta za samostalne izvršitelje u Splitu, Osijeku i Rijeci te savjetnicu pravobraniteljice u Zagrebu.

Istovremeno je u suradnji sa Središnjim uredom za državnu imovinu završen postupak osiguranja poslovnog prostora za rad samostalnog izvršitelja u Splitu i Osijeku. Problem

poslovnog prostora za rad samostalne izvršiteljice u Rijeci, zbog nedostatka raspoloživog prostora u vlasništvu Republike Hrvatske, riješen je putem natječaja i zakupa poslovnog prostora u vlasništvu Grada Rijeke. Slijedeći plan razvoja Ureda pravobraniteljice za djecu i dinamiku zapošljavanja službenika do potrebnog broja, pokrenute su aktivnosti za zamjenu postojećeg poslovnog prostora u Zagrebu od oko 400 m².

12.2 FINANCIJSKO POSLOVANJE

Sukladno programu rada i planiranom razvoju Ureda te novom zapošljavanju savjetnika u Zagrebu, Osijeku i Rijeci, proračun Ureda pravobraniteljice za djecu je u 2007. godini iznosio 4.179.000 kuna.

Uspoređujući podatke o izvršenju Državnog proračuna u ovoj godini s izvršenjem proračuna u 2005. i 2006. godini, evidentno je da se svakom godinom postižu sve bolji rezultati u planiranju i praćenju izvršavanja proračuna. Zahvaljujući vrlo dobroj suradnji Ureda pravobraniteljice za djecu s Ministarstvom financija i Državnom riznicom u pravovremenom i planskom korištenju sredstava državnog proračuna te odobrenom rebalansu proračuna, sukladno programskim aktivnostima Ureda, izvršenje proračuna je skoro u potpunosti pratilo plan.

13 ZAKLJUČAK

I u 2007. godini dječja prava su najviše bila ugrožena u području zaštite od nasilja i zanemarivanja te obiteljskih odnosa. Praćenjem ostvarivanja prava djece kroz petogodišnje razdoblje možemo zaključiti kako su na području zaštite i promicanja prava djece postignuti neki pozitivni pomaci, osobito u osviještenosti o potrebama i pravima djece, no i nadalje zabrinjava broj djece koja su uskraćena u svojim pravima zbog nefunkcioniranja ili nedovoljnog funkcioniranja sustava njihove zaštite.

Posebno nas zabrinjava da sustav socijalne skrbi, kao jedna od najvažnijih karika zaštite dječjih prava, ima brojne slabosti koje uzrokuju njegovu neefikasnost. Centrima za socijalnu skrb date su brojne obveze i oni su jedino mjesto na koje se stranke upućuju u slučaju konfliktnih obiteljskih odnosa, problema u odgoju djece, obiteljskog nasilja te drugih izuzetno složenih situacija. Nedovoljan broj stručnih djelatnika, nedovoljna edukacija i stručna podrška nadležnog ministarstva, u određenom broju slučajeva dovode do nedovoljnog angažmana te površnih i pogrešnih procjena i postupaka. Kako ovakva situacija traje već niz godina i bez izgleda za rješavanje, potrebna je kvalitetna i temeljita reforma sustava socijalne skrbi. Očekujemo od Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi da se aktivno uključi u konačno rješavanje ovog gorućeg problema, da preuzme odgovornost i zaštiti sustav od daljnjeg urušavanja i samim tim slabljenja zaštite prava djece. Nužno je osigurati odgovarajući broj stručnih djelatnika u ustanovama socijalne skrbi, kontinuirano ih educirati i uvesti obveznu superviziju, osigurati stručnu podršku i praćenje vanjskih suradnika - voditelja nadzora te razviti mrežu stručnjaka motiviranih i educiranih za ovaj oblik rada, uz povećanje naknade za njihov angažman.

Također smatramo da nedovoljno ulaganje u zdravstvo i teškoće tog sustava ne smiju ugroziti ostvarivanje zdravstvenih prava i zaštitu djece u Hrvatskoj. Društvo se mora žurno usmjeriti na preventivne aktivnosti, na zaštitu mentalnog zdravlja djece, kao i na odgoj i obrazovanje djece te stručno usavršavanje odraslih u ovom području.

Svjedoci smo mnogih slabosti obitelji, teškoća u realizaciji roditeljske uloge, konfliktnih obiteljskih odnosa te često ugrožavanja djeteta u obitelji. Obiteljski centri još uvijek nisu postali mjesto na kojem djeca i drugi članovi obitelji, ugroženi životnim nedaćama i situacijama, mogu dobiti adekvatnu potporu, podršku, savjet i konkretnu pomoć. Nužno je osnovati obiteljske centre u županijama u kojima ih još nema, kako bi što prije preuzeli

zadace definirane propisima, a to su prevencija, podrška obiteljima, savjetovanja i kontinuirana skrb o svim članovima obitelji.

Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, kao nositelju pojedinih aktivnosti te kao koordinatoru praćenja i provedbe Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012., dokumenta izuzetne važnosti, preporučamo ulaganje dodatnih napora kako bi se ciljevi Plana ostvarili u zadanim rokovima.

Osobito smatramo neprihvatljivim sporost, neučinkovitost i nesenzibiliziranost pravosuđa u postupcima u kojima se rješava o pravima djece, na koje već niz godina upozoravamo. Nadamo se da će reformom pravosuđa problemi zaštite prava djece biti prepoznati i da će se njihovom rješavanju dati odgovarajući prioritet i značaj.

U sustavu odgoja i obrazovanja, kao što smo i u prethodnim izvješćima isticali, zabrinjava nas nemali broj odgajatelja, učitelja i nastavnika koji ne ispunjavaju svoju primarnu ulogu. Ponekad djeluju nekompetentno, nezainteresirano ili uplašeno. I dalje je prisutna nemoć resornog ministarstva u zaštiti interesa djece zbog nedostatka uvida u sve aspekte rada sustava i učinkovitog upravnog nadzora nad radom vrtića i škola, ravnatelja i upravnih tijela, što znatno opterećuje i usporava objektivno sagledavanje uzroka problema i njihovo rješavanje. Ovakvom stanju pridonose poteškoće vezane uz kadrovske i prostorne uvjete te nedostatak adekvatne zakonske regulative. To zahtijeva konačno donošenje i implementaciju državnih pedagoških standarda i stvaranje uvjeta za obrazovanje djece pod jednakim uvjetima i prema njihovim sposobnostima, kao i donošenje novih zakona u sustavu. Uz zapošljavanje potrebnog stručnog kadra, nužno je osuvremeniti rad s djecom, potaknuti i uvažiti partnerski odnos s roditeljima i uvažavati mišljenje i potrebe djece.

Naglašavamo potrebu većeg povezivanja stručnjaka iz škola, centara za socijalnu skrb, primarne zdravstvene zaštite, školske medicine i policije, na prevenciji i praćenju djece kroz bolju koordinaciju aktivnosti i jasno utvrđen lanac odgovornosti, uz uključivanje instituta supervizije i pomoći onima koji rade s djecom. Potrebno je stvarno preuzimanje odgovornosti koje proizlaze iz struke, radnog mjesta i zakona. Iznimno je važna bolja povezanost i suradnja svih institucija uključenih u zaštitu djece. Iz pozicije pravobraniteljice za djecu, kao mjesta objedinjavanja informacija i sagledavanja problema sa svih aspekata, uočava se nedovoljna povezanost resora i nedovoljna iskorištenost stručnih znanja i multidisciplinarnog pristupa u rješavanju problema zaštite djece. Kao društvo koje se, kroz svoje brojne dokumente (strategije, planove, programe), jasno opredijelilo da mu je zaštita prava djece jedan od ključnih interesa, ne smijemo dozvoliti da zaštita dječjih prava, zbog neprovođenja navedenih dokumenata ili zbog teškoća u praksi bude marginalizirana i zapostavljena.

Mediji su često promotori dječjih prava, budući da upozoravaju na propuste sustava zaduženih za zaštitu djece. Nažalost, i sami mediji u brojnim prilikama krše dječja prava, što upućuje na nužnost bolje edukacije novinara, urednika i nakladnika, radi postizanja visoke razine profesionalnih i etičkih standarda izvještavanja o djeci.

Brojne institucije pasivne su i u većini slučajeva se ponašaju kao da su oslobođene odgovornosti za zaštitu djece. Nefunkcioniranjem sustava i nepoduzimanjem mjera od strane nadležnih institucija, stvara se dojam kako tijela, koja su osnovana na različitim razinama i s konkretnim zaduženjima i ovlastima u zaštiti interesa djece, očekuju da netko drugi rješava probleme umjesto njih. Otvara se prostor privida postojanja paralelnog sustava, koji prebacivanjem odgovornosti sudionika potiče pravnu nesigurnost. Nije dobro da mnoge institucije, organizacije, udruge te stručnjaci o pojedinom problemu šute, čekajući reakciju pravobraniteljice za djecu, zaboravljajući pri tome vlastitu odgovornost.

Uključivanje pravobraniteljice u konkretnim slučajevima omogućuje uvid u način ostvarivanja zaštite dječjih prava i ne utječe na samostalnost u rješavanju nadležnih tijela, budući da je temeljni posao Ureda pravobraniteljice za djecu da prati sva područja života i prava djece. Pri tome sagledava cjelinu, procjenjuje može li se bolje postupati u zaštiti djece, ukazuje na nepravilnosti i potiče nadležne na aktivnost, te predlaže aktivnosti na temelju cjelovitog uvida.

Nažalost, zbog inertnosti sustava, pojedinci su izgubili povjerenje u redovno postupanje mjerodavnih tijela i ustanova. Pri tom imaju krivu percepciju o radu i nadležnosti Ureda pa nam se obraćaju za pomoć koju im zbog naše nenadležnosti ne možemo pružiti.

Ponavljamo stoga, da svi resori koji se brinu o djeci i zaštiti njihovih prava moraju preuzeti odgovornost u osiguranju učinkovitijeg funkcioniranja cjelovitog sustava zaštite djece.